

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”...och den ljusnande framtid är vår?”

En studie om gymnasieelevers inställningar och villkor för studier vid universitet och högskola.

Socionomprogrammet

C-uppsats

Författare

Karolina Johnson

Mia Lundgren

Handledare

Ninni Carlsson

Abstract

Titel: ”...och den ljusnande framtid är vår?” – En studie om gymnasieelevers inställningar och villkor för studier vid högskola och universitet

Författare: Karolina Johnson och Mia Lundgren

Nyckelord: Inställning, Villkor

Syftet med uppsatsen var att undersöka om det fanns skillnader i gymnasieelevers inställningar och villkor till att studera vidare på universitet och högskola utifrån ett kön -, klass- och etnicitetsperspektiv.

Metod: Författarna har införskaffat det empiriska materialet genom en kvantitativ metod i form av en enkätundersökning. Undersökningen genomfördes vid två olika gymnasieskolor inom Göteborgs Stad där 54 elever som gick sista året på ett samhällsvetenskapligt program deltog i studien. För bearbetning har statistikprogrammet SPSS använts. Resultatet har analyserats utifrån tidigare forskning och ett socialkonstruktivistiskt perspektiv samt teorier och begrepp kring kön, klass och etnicitet.

Resultat: I undersökningen har författarna funnit ett flertal skillnader i inställningar baserade på könstillhörighet, klasstillhörighet samt etnisk bakgrund. Fler tjejer än killar vill och tror att de kommer studera vidare. Även fler barn från arbetarhem än tjänstemannahem och elever med utländskt ursprung har en positiv inställning till vidare studier. De villkor som författarna har funnit grundar sig på utbildningstradition och förväntningar hemifrån samt ekonomiska och könsbaserade villkor.

FÖRORD

Tack Ninni Carlsson som lett oss genom de svårigheter som en kvantitativ undersökning kan innebära för nybörjare. Socionomstudenter har nog många gånger ett kvalitativt tänk och detta blev en utmaning för oss som vi aldrig klarat utan dig. Tusen tack!

Tack Daniel Uhnöo för att du tog dig tid att guida oss i SPSS. Vi hade varit helt vilsna utan din hjälp. Tusen tack!

Sist men absolut inte minst vill vi tacka alla de elever som tog sig tid att fylla i enkäten. Utan er hade undersökningen inte kunnat genomföras. Tack!

Göteborg, maj 2008

Karolina Johnson och Mia Lundgren

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
Bakgrund	1
Syfte	1
Frågeställningar	2
Avgränsningar	2
Begrepp	2
TIDIGARE FORSKNING	3
Minskad tillströmning till högre utbildning	3
Utvärdering av arbetet med breddad rekrytering till universitet och högskolor.	4
Ursprung och utbildning – social snedrekrytering till högre studier.....	5
Etablering på arbetsmarknaden – Hur klass, kön och etnicitet styr ungdomars villkor.....	6
TEORETISKA PERSPEKTIV OCH BEGREPP	7
Socialkonstruktivism.....	7
Kön	8
Klass	9
Etnicitet	11
METOD.....	12
Metodval.....	12
Litteraturstudie	13
Enkätstudie	13
<i>Urval och rekrytering</i>	13
<i>Materialinsamling</i>	14
<i>Enkätkonstruktion</i>	14
<i>Bortfall</i>	15
Bearbetning och analys	16
Etiska överväganden	17
Generaliserbarhet, validitet och reliabilitet	18
RESULTAT	20
Presentation av respondenter.....	20
Planer efter studenten	20
Kön	21
Klass	24
Etnicitet	26
DISKUSSION	29
Planer efter studenten	29
Kön	29
Klass	31
Etnicitet	32
SLUTSATSER	34
Inställningar.....	35
Villkor	35
Fortsatt forskning	37
AVSLUTANDE TANKAR	37
REFERENSER.....	38

INLEDNING

Bakgrund

"- Alla kan inte bli akademiker, alla vill inte bli akademiker och Sverige fungerar inte om alla blir akademiker." ¹ Detta uttalande är anledningen till vårt valda ämne. När vi läste uttalandet av skolminister Jan Björklund väcktes en nyfikenhet vilka personer han menade. Vilka är det egentligen som inte "kan" och "vill" läsa vidare på högskola/universitet? På universiteten och högskolorna runt om i Sverige arbetas det med att få in studenter med olika bakgrunder. På läkarutbildningen var exempelvis 57 % av nybörjarna år 2005/2006 från högre tjänstemannahem medan 8 % kom från arbetarhem. Personer med utländsk bakgrund är även de fortfarande underrepresenterade vid högre studier.²

Björklund vill utforma en ny svensk gymnasieskola. I kommittédirektivet 2, 2007:08 kan man läsa: *Gymnasieskolan skall bygga vidare på grundskolans kunskaper och eleverna skall ges möjlighet att välja utbildningsinriktning efter fallenhet och intresse utan att valet begränsas av kön eller social bakgrund.*³ Björklunds förslag är att den nya gymnasieskolan ska ha tre olika huvudinriktningar:

- studieförberedande program som ger grundläggande behörighet till högskolan
- yrkesförberedande program
- lärlingsutbildningar

Vi tycker att det skulle vara mycket intressant att komma i kontakt med elever som snart ska ta studenten för att undersöka vilka som själva inte tror sig kunna eller vilja bli akademiker.

Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka gymnasieelevers inställningar och villkor för att studera vidare på universitet/högskola. Genom en kvantitativ undersökning från två olika gymnasieskolor inom Göteborgs Stad skall vi undersöka inställningar och villkor utifrån ett kön-, klass- och etnicitetsperspektiv.

¹ www.regeringen.se/sb/d/8544/a/80555

² Sohl, Lena (2008)

³ www.regeringen.se/content/1/c6/07/89/49/849e3ff0.pdf

Frågeställningar

- Finns det skillnader, baserade på könstillhörighet, klasstillhörighet och etnisk bakgrund, i gymnasieelevers inställningar till vidare studier på högskola och universitet?
- Kan skillnader eller likheter tolkas som uttryck för olika villkor och förstås med hjälp av ett socialkonstruktivistiskt köns -, klass- och etnicitetsperspektiv?

Avgränsningar

Då vidare studier kan innefatta en mängd utbildningar såsom kvalificerade yrkesutbildningar, folkhögskolor och komvux bör här göras en avgränsning och förtydliga att vidare studier i denna uppsats innebär studier vid högskola eller universitet.

Det hade varit intressant att genomföra studien i större skala men då det var svårt att få kontakt och tillåtelse att distribuera enkäten och för att tidsmässigt klara av att genomföra studien kom vi att avgränsa oss till de två skolor som ingått i studien.

Begrepp

Centrala nyckelbegrepp genom uppsatsen är inställningar och villkor. Enligt National Encyklopedin betyder de följande:

in`ställning subst. *~en ~ar*

uppfattning eller värdering som styr någons uppträdande i viss fråga, i förh. till andra personer e.d.

vill`kor subst. *~et*, plur. *~*, best. plur. *~en*

i förväg uppställd förutsättning för ett riktigt genomförande (av ngt) utan vars uppfyllande handlingen etc. inte skulle vara möjlig, laglig e.d.; uppställd av person el. organisation genom överenskommelse el. diktat ⁴

⁴ www.ne.se

TIDIGARE FORSKNING

Det har skrivits, rapporterats och forskats en hel del kring vilka det är som studerar vidare på högskola och universitet utifrån ett kön, klass och etnicitetsperspektiv. Vårt fokus var inte att se till vilka som faktiskt läser vidare utan mer till vilka som vill och tror att de kommer att göra detta. Denna sorts forskning har vi dock inte funnit och därför har vi valt att fördjupa oss i angränsande forskningsområden. Tidigare forskning har valts då det fungerar som ett kunskapsunderlag men vi anser att det saknas ett teoretiskt resonemang i samtliga studier utom rapporten från Landsorganisationen. Därför kommer ett teoretiskt resonemang att föras i denna uppsats. Tidigare forskning som ansågs relevant var två rapporter från Höskoleverket, en statlig utredning från utbildningsdepartementet och en rapport från Landsorganisationen (LO). Anledningen till att de aktuella studierna valdes var att det fanns ett intresse att få en bild av hur rekrytering till högskolan sett ut tidigare och hur den ser ut idag. De två rapporterna från Höskoleverket samt rapporten från LO har valts därför att de är nya och aktuella medan rapporten från utbildningsdepartementet ger en bättre historisk förklaring till hur den sociala snedrekryteringen förändrats under 1900-talet.

Minskad tillströmning till högre utbildning

– en analys och diskussion om möjliga orsaker

Denna rapport från Höskoleverket innehåller en kartläggning av den minskade tillströmningen till högskolans grundutbildning samt en analys om möjliga orsaker till denna minskning. Syftet med rapporten är att öka kunskapen runt problematiken samt att fungera som ett kunskapsunderlag för lärosätena. Underlag för rapporten är hämtat från tidigare statistik från Höskoleverket samt Statistiska centralbyrån.⁵

Under 90-talet och i början av 2000-talet expanderade den svenska högskolan kraftigt och antalet studenter på grundutbildningarna fördubblades. Detta medförde samtidigt att den sociala och etniska snedrekryteringen till högskolorna minskade. Tillströmningen kom dock att minska efter perioden 2003/2004. Detta gäller för såväl antalet studerande, sökande och övergångsfrekvensen mellan gymnasieskolan och högskolan. Minskningen är störst bland äldre personer men även bland personer som är 25 år eller yngre. Detta tycker utredarna är anmärkningsvärt då minskningen sammanfaller med allt större ungdomskullar.⁶

⁵ Inkinen, Magdalena, Furusten, Thomas och Olsson, Nils (2007)

⁶ Inkinen, Magdalena, Furusten, Thomas och Olsson, Nils (2007)

Det minskade antalet sökande till högskola går att finna bland både män och kvinnor men minskningen är procentuellt sett större bland männen. Personer med arbetarbakgrund är fortfarande underrepresenterade vid högre studier. På utbildningar såsom arkitekt och läkarutbildningen är exempelvis andelen med arbetarbakgrund fortfarande låg. Barn till föräldrar med högre utbildning är överrepresenterade bland högskolenybörjare. I årskullen som föddes 1980 med föräldrar med högst förgymnasial utbildning, hade 25 procent av dem påbörjat högre studier vid 25 års ålder. Motsvarande siffra bland barnen till föräldrar med minst 3 år eftergymnasial utbildning var 74 procent. Att flera faktorer sammanverkar, exempelvis kön och klass, visar sig då andelen kvinnor med arbetarbakgrund är fler än män med arbetarbakgrund. Samtidigt visar det sig att kvinnor oftare går kortare utbildningar inom exempelvis vård- och omsorgsyrken.⁷

Antalet ungdomar med utländsk bakgrund har ökat under 1990-talet och i början av 2000-talet. Trots detta är personer med utländsk bakgrund underrepresenterade vid högre studier och de ökar inte i samma utsträckning som ökningen av personer med utländsk bakgrund i befolkningen. Rapporten visar även att antalet studenter har sjunkit på de flesta utbildningar och lärosäten men särskilt till de mindre och relativt nyetablerade högskolorna. I analysen söker man förklara den minskade tillströmningen med att ungdomar idag har svårigheter att välja studie - och yrkesväg samt att det uppfattas som mindre lönsamt att studera.⁸

Utvärdering av arbetet med breddad rekrytering till universitet och högskolor.

– En samlad bild

I propositionen ”*Den öppna högskolan*” lades en tydlig politisk grund för fortsatt breddad rekrytering i den högre utbildningen. 2002 fick lärosätena i uppdrag att aktivt arbeta för att främja och bredda rekryteringen av socialt och etniskt underrepresenterade grupper. Detta skulle göras genom att upprätta handlingsplaner samt redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att främja och bredda rekryteringen. Högskoleverket har i sin tur fått uppdraget att utvärdera detta arbete, vilket kommit att redovisas dels i rapporten ”Utvärdering av arbetet med breddad rekrytering till universitet och högskolor” dels i beskrivningar och bedömningar vid varje enskilt lärosäte.⁹

⁷ Inkinen, Magdalena, Furusten, Thomas och Olsson, Nils (2007)

⁸ Inkinen, Magdalena, Furusten, Thomas och Olsson, Nils (2007)

⁹ Furusten, Thomas, Lundh Anna (2007)

I rapporten kan man läsa att få av lärosätena under den senaste femårsperioden faktiskt kunde uppvisa några resultat av breddad rekrytering. Det konstateras att studenter med olika bakgrund i högsta grad fortfarande är ojämnt fördelade över olika utbildningar och lärosäten. I rapporten menar man att sociala skillnader till högre studier fortfarande är starka och bestående. Exempelvis har utbildningarna blivit mer socialt selektiva, vilket skapar inofficiella utbildningar och lärosäten som anses prestigefulla medan det i kontrast till detta skapas lärosäten och utbildningar som är mindre prestigefulla. Mindre och medelstora högskolestäder har arbetat mer för att bredda sin rekrytering i jämförelse med de stora etablerade lärosätena som har högt söktryck. I rapporten kan man läsa att studenter från de övre sociala skikten är betydligt fler på långa utbildningar med högt söktryck medan andelen ungdomar med arbetarbakgrund är stor bland kortare utbildningar som leder till yrkesutbildningar inom exempelvis vård och omsorg.¹⁰ Studenter med utländsk bakgrund är fortfarande underrepresenterade vid högre studier. Enligt rapporten är dock sambandet mellan föräldrars utbildning starkare än det nationella ursprunget. Lärosäten med hög andel studenter med utländskt ursprung tenderar samtidigt att ha många studenter som har högutbildade föräldrar. Trots att rapporten inte visar några tydliga resultat hoppas Högskolverket att den ska utgöra ett underlag för det fortsatta arbetet med breddad rekrytering.¹¹

Ursprung och utbildning – social snedrekrytering till högre studier

På uppdrag av utbildningsdepartementet gjordes det 1993 en utredning med syfte att kartlägga hur den sociala snedrekryteringen till högskolan har förändrats under 1900-talet.¹² I utredningen drar man slutsatsen att föräldrars utbildning och klasstillhörighet spelar roll för om deras barn kommer att studera vidare på högskolan eller ej. Det konstateras även att ungdomar med utländsk bakgrund i lägre utsträckning än ungdomar med svensk bakgrund studerar vidare. Detta beror enligt utredarna dock inte på att de har utländsk bakgrund utan kan härledas till att ungdomar med utländsk bakgrund oftare tillhör traditionella arbetarklassfamiljer. När utredarna jämför ungdomar med utländsk bakgrund och svensk bakgrund med samma klasstillhörighet har de till och med konstaterat att ungdomar med utländsk bakgrund i högre utsträckning än de med svenskt ursprung fortsätter till högre studier.¹³ Författarna definierar social snedrekrytering till högskolan som ett mönster där man

¹⁰ Furusten, Thomas, Lundh Anna (2007)

¹¹ Furusten, Thomas, Lundh Anna (2007)

¹² Eriksson, Robert & Jonsson, Jan (1993)

¹³ Eriksson, Robert & Jonsson, Jan (1993)

kan se att social bakgrund spelar en betydande roll för vilka som når högre utbildningsnivåer. För att definiera social bakgrund använder de en etablerad modell där föräldrarnas samhällsklass ligger till grund och man har identifierat sju samhällsklasser. För att precisera ursprung används de äldre begreppen första och andra generationens invandrare. För att kartlägga vilka som börjar studera på högskola och vilka faktorer som påverkar detta har författarna använt befintligt riksomfattande statistiskt material om medborgarnas utbildning samt levnadsnivåundersökningar.¹⁴

Etablering på arbetsmarknaden – Hur klass, kön och etnicitet styr ungdomars villkor

I denna rapport från 2008 granskar Landsorganisationen (LO) ungdomars villkor och vad det är som styr de utbildnings – och sysselsättningsval som ungdomar gör. Enligt utredarna spelar kön, klass och etnicitet stor roll för att förstå hur personers framtida sysselsättning och inkomstfördelning kommer att se ut. I rapporten undersöks etableringen på arbetsmarknaden för 20-24 åringar. Frågor som ställs i rapporten är om det svenska samhället klarar att hålla en hög lägsta nivå på de kunskaper som krävs av arbetskraften i en allt mer globaliserad värld. Ytterligare frågor som ställs är vilka kunskaper som krävs av dem som har kortast utbildning och vilka resurser de får från hemmet för att klara inträdet på arbetsmarknaden. Frågan ställs även om höga ambitioner om fler utbildade är överdrivna och istället en orsak till ungdomars sysselsättningsproblem.¹⁵

De resultat som redovisas i rapporten är att personer med utländsk bakgrund systematiskt diskrimineras på arbetsmarknaden. Exempelvis har ett adoptivbarn med europeiskt utseende lättare att få jobb än ett adoptivbarn med icke europeiskt ursprung. Klasstillhörigheten styr till en högre grad utbildningsnivån än etniskt ursprung och således är det därför viktigt att se till både klass och etnicitetsperspektiv för att förstå olika samhällsgruppers utbildningsval och framtida sysselsättningar. Ur ett könsperspektiv kan man se att överutbildning är mycket vanligare bland kvinnor än män. Med överutbildning menas att man är utbildningsmässigt överkvalificerad på det aktuella arbetet. Var fjärde man är överutbildad mot var tredje kvinna, samtidigt är var fjärde man underutbildad mot var sjunde kvinna. Man noterar att av högskolans studenter är 60 % kvinnor men män är överrepresenterade inom de prestigefyllda

¹⁴ Eriksson, Robert & Jonsson, Jan (1993)

¹⁵ Andersson, Dan, Lindblad, Jenny (2008)

programmen. Utredarna till rapporten menar att den svenska modellen kräver ett utbildningssystem som ger alla ungdomar en god utbildning vare sig det är yrkesförberedande utbildningar eller högskoleutbildningar.¹⁶

TEORETISKA PERSPEKTIV OCH BEGREPP

Nedan kommer det att redogöras för de teoretiska begrepp som senare i diskussionsdelen används som verktyg för analysen. Inledningsvis finns ett stycke om det socialkonstruktivistiska perspektivet som används som ram för det teoretiska resonemanget i diskussionen. Efter det kommer texter om teorier kring könskonstruktion och klassbegreppet. Slutligen redogörs det för de etnicitetsperspektiv som har använts i studien.

Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivismen har sina rötter i flera olika vetenskapliga traditioner som exempelvis filosofi, sociologi och psykologi. Perspektivet är ett av flera synsätt inom de postmoderna teoribildningarna där fokus på det industrialiserade samhället håller på att försvinna och ersättas av ett mer kunskapsbaserat samhälle där det finns olika idéer som representerar olika syn på verkligheten.¹⁷ Ett kännetecken för socialkonstruktivismen är att man ställer sig kritisk till de normer och traditioner som präglar samspelet mellan människor och som sällan ifrågasätts av andra discipliner.¹⁸ Enligt det socialkonstruktivistiska synsättet existerar alltså inte en objektiv, sann verklighet eftersom vi alltid är med och skapar normer och uppfattningar om hur världen ser ut. Genom att organisera värderingar, normer och kunskap skapas gemensamma verklighetsbilder, eller diskurser som påverkas av kulturella, politiska, historiska och ekonomiska villkor.¹⁹ Ur detta perspektiv kan man dock se att det råder en viss maktobalans då vissa diskurser får företräde framför andra vilket innebär att olika grupper i samhället får mer eller mindre inflytande och makt. Dessa inflytesrika diskurser avgör även vilken kunskap som blir legitim i ett samhälle.²⁰

¹⁶ Andersson, Dan, Lindblad, Jenny (2008)

¹⁷ Payne, Malcolm (2002)

¹⁸ Burr, Vivien (2003)

¹⁹ Payne, Malcolm (2002)

²⁰ Börjesson Mats (2003)

Enligt socialkonstruktivismen är synen på kön, klass och etnicitet ett resultat av socialt, historiskt och kulturellt betingade konstruktioner. Vivien Burr menar exempelvis att man inom västvärlden har organiserat gemensamma föreställningar kring kön och man förväntar sig olika beteenden och egenskaper hos kvinnor och män. Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv bör man ifrågasätta om sådana föreställningar speglar en objektiv verklighet där människor har olika egenskaper beroende av kön och istället se dessa föreställningar som en produkt av historiska och kulturella sociala processer.²¹

Kön

I resultatet kommer kön användas som ett mätverktyg för att kategorisera respondenterna utifrån det biologiska könet. Som ett analysverktyg kommer det istället att fokuseras på de teoribildningar som ser kön som ett socialt konstruerat fenomen. Det kommer att refereras till forskning om kön, hur likhet och olikhet mellan könen konstrueras, den könsbaserade arbetsfördelningens betydelse och vilken betydelse detta får för könsordningen.

Sociala konstruktioner av kön handlar om hur föreställningar om kön skapas i kulturella och historiska kontexter. Teorier är kritiska till att kvinnliga och manliga egenskaper är medfödda. Däremot är dessa idéer om manliga och kvinnliga egenskaper djupt rotade och de formar våra liv. Föreställningar om kön är så inbyggda i såväl samhället som bilden av oss själva att det inte går att förbise dem. Inom viss feministisk teori nämns begreppet dikotomi²² och med detta menar man att det råder relationella föreställningar om kön som innebär att tankar om vad som är kvinnligt inte kan skapas utan tankar om vad som är manligt. På så sätt förutsätter de varandra och bildar motsatspar.²³

I olika kulturer och genom olika tidsperioder har det vanligtvis existerat föreställningar om vad som är kvinnliga respektive manliga arbetsuppgifter och Connell kallar detta för en könsbaserad arbetsfördelning. Vilka sysslor som har definierats som kvinnliga och manliga varierar däremot över olika historiska och kulturella tidsepoker. I det västerländska samhället finns en arbetsfördelning mellan avlönat yrkesarbete och oavlönat hemarbete där hemarbetet tenderar att skötas av kvinnor.²⁴

²¹ Burr, Vivien (2003)

²² Connell, RW (2003)

²³ Gemzöe, Lena (2002)

²⁴ Connell, RW (2003)

Den ekonomiska världen definieras i olika grad som en manlig värld.²⁵ När kvinnor i hög utsträckning började förvärvsarbete på 1960-talet skedde en arbetsfördelning efter kön på arbetsmarknaden och det finns fortfarande en tydlig könsuppdelning. I den offentliga lågavlönade omsorgssektorn är majoriteten av de anställda kvinnor medan män är överrepresenterade i chefsbefattningar och yrken som återfinns i privat sektor.²⁶ Gemzöe menar att omsorgsarbete värderas ekonomiskt lägre samtidigt som kvinnors arbete generellt värderas lågt. Arbetsdelningen mellan kvinnor och män blir ett redskap för att upprätthålla olikheter och skapa skilda sociala kategorier. På så vis bidrar detta till att skapa föreställningar om kön och sammanbinda dessa föreställningar med ekonomiska strukturer som leder till att det upprätthålls en maktordning mellan könen.²⁷ Connell menar att föreställningar om skillnader mellan könen är djupt rotade i den västerländska kulturen trots att modern forskning gång på gång pekar på att de psykologiska skillnaderna mellan könen i princip är obefintliga. Han framhåller dock att de allmänna och populärvetenskapliga uppfattningarna om stora skillnader mellan könen har blivit mer och mer ifrågasatt. I dagens samhälle med jämställdhetsmål och en aktiv diskussion om lika behandling oberoende av könstillhörighet blir föreställningar om avgörande könsskillnader inte lika självklara.²⁸

Klass

De teoretiska perspektiv som vi valt att använda oss av är Statistiska centralbyråns socioekonomiska indelning (SEI) och Pierre Bourdieus teorier kring olika kapitalformer samt kulturell reproduktion. Beverley Skeggs tolkning av Bourdieus kapitalmetaforer kommer även att belysas. SEI är en klassifikation som utgår från personers position på arbetsmarknaden, vilket enligt SCB anses ha stor betydelse för livschanser och välfärdsfördelningen. Den socioekonomiska indelningen är avsedd att belysa hierarkiska strukturer som delar upp människor i klasser.²⁹

Pierre Bourdieus forskning är starkt inspirerad av de tre sociologiska klassikerna Marx, Durkheim och Weber. Inom den traditionella sociologin har klassanalyser inriktat sig på kopplingar till produktionsmedlen, yrken och marknadsposition.³⁰ Pierre Bourdieus klassteori

²⁵ Connell, RW (2003)

²⁶ Ahme, Göran/ Roman, Christine & Franzen, Mats (2003)

²⁷ Gemzöe, Lena (2002)

²⁸ Connell, RW (2003)

²⁹ http://www.scb.se/templates/Standard____218503.asp

³⁰ Andersen, Heine, Kaspersen Lars Bo (2007)

grundar sig dock på fyra olika kapitalformer i form av ekonomiskt, kulturellt, socialt samt symboliskt kapital. Hur dessa kapital är fördelade och vem som besitter dessa i det sociala rummet är avgörande ur ett makt- och vinstperspektiv. Bourdieus klassutformning kan samtidigt studeras ur ett mikroperspektiv och ett makroperspektiv då man både ser till konkreta detaljer i vardagslivet men också till abstrakta strukturer.³¹

Enligt Bourdieu är inte klass någon bestämd uppsättning utan mer en konstruerad definition som innebär olika sociala påföljder.³² Av de fyra olika kapitalformerna innebär det ekonomiska kapitalet hur stor kapitalvolym i form av inkomster, förmögenheter, materiella resurser och ekonomiskt arv som individen förfogar över. Det kulturella kapitalet utgörs av exempelvis utbildning men även andra kulturella koder. Skeggs menar exempelvis att femininitet kan ses som en form av kulturellt kapital och hon menar även att kvinnor socialiseras till omvårdande personer. Detta kulturella kapital använder sig kvinnor av i utbildning och yrkesval för att förstärka eller omvandla det kulturella kapitalet till andra kapitalformer.³³ De som har ett rikt kulturellt kapital har lärt sig att tolka de betydelsefulla koderna och skaffat sig kunskaper i exempelvis historia, språk och politik för att kunna träda in i samhällets maktsfär. Bourdieu menade att den legitima finkulturen inte är till för hela befolkningen utan att det inom finkulturen finns ett starkt samband mellan familjebakgrund och utbildning och att kultur kan fungera som ett instrument för vissa klasser att behålla sin klassposition. Genom sitt sociala kapital kan en individ använda de resurser som det medför att tillhöra eller känna en viss grupp. Exempelvis kan man ha ett rikt socialt kapital om man kommer från en mäktig familj eller om man gått på en betydelsefull skola där man kan använda sig av ett nätverk av betydelsefulla kontakter.³⁴ När ett kapital har legitimerats på en specifik arena omvandlas det till ett symboliskt kapital. Ett visst symboliskt kapital kan vara betydelsefullt vid en speciell kontext men helt betydelselöst vid en annan.³⁵ Även kön utgör i olika sammanhang olika stort symboliskt kapital. Kön, etnicitet och klass är dock inte olika former av kapital i sig utan de är istället olika faktorer som organiserar de olika kapitalen.³⁶

Bourdieu har genom sin forskning lagt stort fokus på utbildningsfrågor. Han menar att utbildning inte enbart har ett pedagogiskt syfte utan att det även har en sorteringsfunktion i

³¹ Giddens, Anthony (2007)

³² Skeggs, Beverly (2000)

³³ Skeggs, Beverly (2000)

³⁴ Andersen, Heine, Kaspersen Lars Bo (2007)

³⁵ Andersen, Heine, Kaspersen Lars Bo (2007)

³⁶ Skeggs, Beverly (2000)

samhället. Enligt Bourdieu reproducerar skolan klassamhället då barn från resursstarka familjer gynnas i skolvärlden och genom kulturell reproduktion överförs betydelsefullt kulturellt kapital från kapitalstarka individer. Detta leder till att sociala och ekonomiska orättvisor bevaras. Barn från lägre socialgrupper och minoritetsgrupper kan till och med uppleva lite av en kulturchock i skolvärlden då deras sätt att bete sig och prata skiljer sig från de med rikt kapital hemifrån.³⁷ Bourdieu motsätter sig starkt att enskilda elevers begåvning är individuell och inte alls påverkad av socioekonomiska faktorer, vilket många anser idag då man menar att hindren för de lägre socioekonomiska klasserna att läsa vidare vid universitet och högskola har avskaffats. Bourdieu menar istället att det råder ett starkt samband mellan studenters skolval, sociala bakgrund, familjebakgrund och chans till akademisk karriär.³⁸

Etnicitet

Den definition av utländskt respektive svenskt ursprung som kommer att användas genomgående i uppsatsen för att kategorisera respondenterna utifrån bakgrund är formulerad av Migrationsverket som sammanställt riktlinjer för hur myndigheter bör använda sig av olika begrepp kring utländsk bakgrund. Migrationsverket, Statistiska centralbyrån och Integrationsverket använder sig numera av definitionen utländsk respektive svensk bakgrund på följande sätt:³⁹

Ursprung

Personer med utländsk bakgrund	Personer med svensk bakgrund
1a. Utrikes födda	2. Inrikes födda med:
b. Inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.	a. en inrikes och en utrikes född förälder.
	b. två inrikes födda föräldrar

Etnicitet är ett relativt nytt begrepp, det förekommer först 1973 i Oxford English Dictionary.⁴⁰ Begreppet är socialt konstruerat, och innebär något man socialiseras till. Etnicitet omfattar kulturella värderingar och kulturell praxis och människor som tillhör en etnisk grupp upplever ofta att de är kulturellt skilda från andra grupper i samhället.⁴¹ Markörer för en etnisk grupp

³⁷ Giddens, Anthony (2007)

³⁸ Giddens, Anthony (2007)

³⁹ http://www.scb.se/Grupp/Metod/_Dokument/X11OP0203.pdf

⁴⁰ Hylland, Eriksen, Thomas (1993)

⁴¹ Giddens, Anthony (2007)

kan vara exempelvis religion, kläder, språk, historia samt verkligt eller förmodat ursprung. För många är den etniska innebörden mycket viktig ur såväl en individ- som gruppidentitet och genom den etniska identiteten lyckas man koppla det förflutna till det närvarande genom kulturella traditioner. Trots detta är det dock betydelsefullt att än en gång nämna att begreppet etnicitet inte är något man föds till utan något som man lär sig, ett socialt fenomen som ständigt produceras och reproduceras. Genom att socialiseras lär man sig vilka livsstilar, normer och åsikter som kännetecknar den etniska grupp man tillhör.⁴² Det kan dock vara en svårighet att veta vilken etnisk tillhörighet man har och hur man bör förhålla till sitt ursprung. Social identitet och etnicitet kan många gånger vara situationsbetingade och i allmänhet relativa, i vissa sammanhang är etniciteten av betydelse och vid andra sammanhang helt irrelevant. Människor har flera olika identiteter och flera positioner och det är en empirisk fråga när och hur en identitet blir viktig.⁴³

METOD

Metodval

Undersökningen kom att genomföras med hjälp av en kvantitativ metod medan resultatet kom att analyseras med en teoretiskt tolkande ansats. Kvantitativ forskning handlar om att fastställa mängder, att finna hur vanligt eller vilka samband ett fenomen har med andra fenomen.⁴⁴ Det är syfte och frågeställningar som ska avgöra vilken metod som är mest lämplig.⁴⁵ I den aktuella studien krävdes ett relativt stort antal respondenter och då tiden var knapp kom detta att innebära att en renodlad kvalitativ metod inte skulle komma att bli aktuell. En kvantitativ metod är även att föredra då man är intresserad av kvantifierad data, såsom hur många elever som tror, tänker, och tycker något.⁴⁶ Metoden passar sig även för att undersöka skillnader mellan olika grupper. För att få ett större antal respondenter med heterogen bakgrund kom en enkätundersökning att genomföras. Fördelarna med en enkät var att undersökningen kom att bli effektiv och billig då vi distribuerade enkäten själva. Ytterligare en fördel var det standardiserade upplägget vilket innebar att alla respondenter fick samma frågor samt svarsalternativ som i sin tur gjorde resultatet mer lättolkat. När frågor är

⁴² Giddens, Anthony (2007)

⁴³ Hylland, Eriksen, Thomas (1993)

⁴⁴ Widerberg, Karin (2002)

⁴⁵ Ejlertsson, Göran (2005)

⁴⁶ Widerberg, Karin (2002)

formulerade i förväg och inget utrymme för följdfrågor ges minskar risken för intervjuareffekt.⁴⁷

Litteraturstudie

För att kunna tolka resultatet har en litteratursökning genomförts. Detta för att finna relevant tidigare forskning samt användbara teorier och begrepp som skulle komma att fungera som analysverktyg. Göteborgs universitetsbiblioteks databas GUNDA, den nationella databasen LIBRIS, sökmotorn Google samt Borås Högskolas databas kom att användas. De mest betydelsefulla sökorden som användes var breddad rekrytering, kön, klass, etnicitet samt de författare som vi blivit tipsade om. Exempelvis har vi under utbildningens gång kommit i kontakt med Pierre Bourdieus teorier vilket har kommit att forma vår förförståelse och därmed val av teoretiskt resonemang.

Enkätstudie

Urval och rekrytering

Genom ett flerstegs gruppurval⁴⁸ kom urvalet till den aktuella undersökningen att bestå av två gymnasieklasser som tillsammans utgjorde 54 respondenter som läste sista året på samhällsvetenskapliga programmet. Två skolor valdes ut efter antagningspoäng där det på den ena skolan krävdes bland de högsta poängen medan det på den andra skolan krävdes bland de lägsta antagningspoängen.⁴⁹ Syftet med denna urvalsstrategi var att förhoppningsvis få så stor heterogenitet⁵⁰ av kön, klass och etnicitet bland respondenterna som möjligt. Detta krävdes för att syftet med undersökningen skulle kunna uppfyllas. Anledningen till att det var just samhällsvetenskapliga programmet som kom att bli aktuellt var att det är ett program som anses vara studieförberedande till vidare studier. Det var även av stor vikt att det var elever som gick sista året på gymnasiet eftersom de till våren kommer att ta studenten och antagligen är de elever som har mest tankar inför framtiden. Urvalskriterierna kom att utformas av oss själva men det slutgiltiga valet vilka samhällsklasser som skulle komma att delta gjordes av

⁴⁷ Ejlertsson, Göran (2005)

⁴⁸ Dahmström, Karin (2000)

⁴⁹ www.indranet.nu/statistik/2007stat09.pdf

⁵⁰ Dahmström, Karin (2000)

rektorerna på respektive skola. Innan enkätundersökningens genomförande sändes ett missivbrev till skolans rektorer där tillåtelse bads att få distribuera enkäten. (bilaga 1)⁵¹

Materialinsamling

Enkätdistributionen kom att genomföras av oss själva vilket innebar att eleverna kunde fråga om det fanns några oklarheter i enkätfrågorna. Innan enkäterna delades ut informerades ytterligare en gång om studiens syfte och att det var frivilligt att delta. Fördelarna med att vi själva samlade in enkäterna var att insamlandet kom att bli effektivt samt att bortfallet blev lågt.

Enkätkonstruktion

Stor vikt lades vid konstruktionen av enkäten då denna skulle spela en viktig roll i den kommande redovisningen och analysen av resultatet. (bilaga 2) För att uppnå hög validitet och reliabilitet var det viktigt att redan i inledningsskedet arbeta med enkätfrågorna så att de verkligen mätte det som var avsikten.⁵² Eftersom respondenterna skulle svara på enkäten och också ägna den lite tid var det bra om den var konstruerad på ett klart och tydligt sätt med numrering av frågorna och tydliga svarsalternativ. En operationalisering genomfördes vilket innebär att de valda perspektiven kön, klass och etnicitet bröts ner till konkreta frågor.⁵³ I enkäten ställdes frågorna efter en genomtänkt ordningsföljd som inleddes med neutrala frågor om exempelvis respondenternas ålder och kön för att därefter beröra de valda perspektiven. Frågorna konstruerades på ett sätt så att de även skulle öppna för en analys av kön, klass och etnicitet på en strukturell nivå och inte enbart mäta det faktiska antalet individer med olika kön, klass och etnicitetstillhörighet. Efter det kom ett frågeblock som berörde vidare studier på högskola och universitet. Esaiasson med flera beskriver att det för tydlighetens skull kan vara bra att strukturera enkäten efter frågeblock där olika teman berörs.⁵⁴

För att minska riskerna för missförstånd kan man använda sig av frågor som är konstruerade och prövade av andra forskare.⁵⁵ I utformandet av enkäten användes delar av en tidigare

⁵¹ I detta missivbrev finns ett mindre fel då vi inte lyckades få tag i en förortsskola kom studien inte att bli jämförande mellan en förorts och en innerstadsskola.

⁵² Trost, Jan (1994)

⁵³ Ejlertsson, Göran (2005)

⁵⁴ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wägnerud, (2004)

⁵⁵ Elofsson, Stig i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red) (2005):

genomförd enkät som använts i en avhandling av Margareta Forsberg.⁵⁶ De övriga frågorna konstruerades dock på egen hand. För att uppnå hög validitet i undersökningen ställdes neutrala frågor för att undvika att leda in respondenterna på vissa svarsalternativ mer än andra.⁵⁷ Med syftet att stärka reliabiliteten⁵⁸ prövades enkäten av ett antal ungdomar och även av andra vuxna innan enkätundersökningen genomfördes. Några av frågorna ledde till vissa mindre missförstånd trots förhandsprövningen. Det visade sig ändå vara bra att testa enkäten då vi efter respons från andra kunde konstruera om några av frågorna och på så vis göra enkäten mer lättförståelig och användbar. Trots detta visade det sig att exempelvis fråga 24 var dåligt utformad då man skulle besvara om äldre syskon läst på universitet/högskola och det enbart fanns ja och nej som svarsalternativ. Betyder ett nej i detta fall att personen i fråga ej har äldre syskon eller att personen har syskon som inte läst vid universitet/högskola? Det uppmärksammades även vid enkätdistributionen att det i enkätkonstruktionen inte tagits tillräcklig hänsyn till om eleverna hade skilda föräldrar.

Bortfall

I de aktuella klasserna gick 28 respektive 33 elever. Det externa bortfallet⁵⁹, det vill säga de elever som inte fyllde i enkäten på grund av att de inte närvarade vid enkätdistributionen, kom att utgöras av fyra elever i ena klassen och tre elever i den andra. Detta ger ett sammanlagt externt bortfall på sju elever, alltså 11,5 %. Ingen av de elever som närvarade vid enkätundersökningen nekade att medverka. De elever som inte närvarade vid det givna tillfället hade sjukansmält sig eller fått beviljat ledigt. Det interna bortfallet⁶⁰, alltså enstaka frågor i enkäten som ej besvarats kom till största delen att utgöras av ett förmodat misstag från en respondent då en hel sida inte var ifylld trots att respondenten fyllt i samtliga av de andra frågorna i enkäten. I de fall som en respondent inte svarat på en fråga har detta kodats som bortfall i statistikprogrammet SPSS.

Svarsfrekvensen måste vara hög för att det ska vara meningsfullt att bearbeta enkätsvaren statistiskt. Ejvegård menar att man kan ange en svarsfrekvens på minst 80 % som fullt godtagbar.⁶¹ Om det finns ett stort bortfall kan det vara av intresse att analysera om

⁵⁶ Forsberg, Margareta, (2005)

⁵⁷ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wägnerud, (2004)

⁵⁸ Trost, Jan (1994)

⁵⁹ Ejlertsson, Göran (2005)

⁶⁰ Ejlertsson, Göran (2005)

⁶¹ Ejvegård, Rolf (1996)

bortfallsgruppen skiljer sig från de respondenter som besvarat enkäten.⁶² Då det interna respektive externa bortfallet kom att bli så pass lågt är det dock inte av större intresse att analysera varför bortfallet existerar. Det fanns inte heller någon fråga i enkäten som fått stort bortfall, vilket kan tolkas som att det inte fanns några missförstånd eller svårigheter i enkätutformningen som skulle kunna vara en orsak till bortfallet.

Bearbetning och analys

Då empirin till undersökningen grundas i en kvantitativ metod medan analyserna grundar sig i teoretiska och tolkande resonemang kom bearbetning och analys att ske utifrån olika infallsvinklar. Å ena sidan användes kategoriserande mätverktyg för att definiera kön, klass och etnicitet. Biologiskt kön kategoriserade tjejer och killar. Definitioner från Statistiska centralbyrån definierade etnicitet och klass. För att komplettera dessa kategoriserande mätverktyg kom även en socialkonstruktivistisk analys att göras utifrån teorier kring perspektiven kön, klass och etnicitet. Alltså kom analysen att utgå från en individnivå såväl som en strukturell nivå, detta då det krävdes för att besvara frågeställningarna.

De frågeställningar som låg till grund för studien avgjorde att undersökningen kom att ha en kausalanalytisk karaktär. I en kausalanalytisk undersökning intresserar man sig för att se om det finns statistiska samband mellan beroende och oberoende variabler.⁶³ Då det inte gjorts någon signifikansprövning har det i den aktuella studien istället fokuserats på om man kan se tendenser mellan variabler. Den beroende variabeln i undersökningen kunde exempelvis vara om eleverna ville ta studielån. Den oberoende variabeln var i detta fall klass-, kön,- och etnicitetstillhörighet. För att kunna identifiera och mäta klass och etnicitet krävdes standardiserade mått. Definitionerna till ursprung såväl som klass kom att hämtas från Statistiska centralbyråns (SCB) rekommendationer.⁶⁴ Enkätfrågorna 3 och 7 (bilaga 2) kom att användas för att se till om eleven var född i Sverige eller om två av föräldrarna var utrikes födda. För att få en definition på klass kom SCB:s socioekonomiska indelning (SEI) att användas där elevens klasstillhörighet definieras utifrån föräldrarnas yrken. Utifrån en lista med 7742 yrken kodas de som arbetare, tjänstemän samt företagare.⁶⁵ Då frågan uppstod hur man gör med en elev vars föräldrar har olika klasstillhörighet kom Leif Haldorsson på SCB

⁶² Ejlertsson, Göran (2005)

⁶³ Svenning, Conny (2003)

⁶⁴ För mer utförlig förklaring se under respektive teoriavsnitt

⁶⁵ www.scb.se/templates/Standard____218503.asp

att rådfrågas. Han rekommenderade att följa den dominansordning som de själva följde, vilken innebar att man ser till den förälder som har högst kodnummer. Detta innebär alltså att en elev som exempelvis har en far som är arbetare men en mor som är tjänsteman kom att kodas som barn från tjänstemannahem.

För att kunna bearbeta materialet från enkäten och senare dra slutsatser kom statistikprogrammet SPSS version 12.0 att användas. Redan i konstruktionen av enkäten lades det vikt vid att formulera frågor som sedan skulle underlätta kodningen av enkätsvaren i SPSS. Varje enkät blev efter insamlandet försedd med ett löpnummer⁶⁶ för att underlätta arbetet i de fall då det skulle behöva återvändas till en särskild enkät vid eventuella inläsningsfel.

De flesta svarsalternativen var slutna och möjligheten för olika tolkningar av materialet minskade därför. Då tolkningen och kodningen av materialet alltid sker subjektivt kommer det ändå att finnas ett utrymme för att olika personer ser svarsalternativen på skilda sätt. Kodningen gjordes därför av två personer med förhoppning om att öka kodarreliabiliteten.⁶⁷ Nästan alla tabeller i resultatdelen är framtagna med hjälp av SPSS. Endast de två öppna frågorna i enkäten har bearbetats genom manuell kodning och har inte redovisats i tabellform utan har istället bifogats som ett excelark. (bilaga 4) För att göra resultatdelen så tydlig som möjligt användes till största del frekvenstabeller och korstabulering. Eftersom materialet var litet och syftet inte var att dra generella slutsatser av studien var det heller inte intressant att undersöka signifikansen och därför gjordes inga sådana tester. Ytterligare en svårighet med ett litet material var att antal och procentredovisning kunde bli missvisande. En person kunde utgöra flera procentenheter men eftersom det var en så pass ojämn fördelning mellan exempelvis kön, 40 tjejer och 14 killar, kom antal att bli ännu mer missvisande och procentredovisning var oftast ett bättre alternativ.

Etiska överväganden

Vetenskapsrådets forskningsetiska princip för humaniora och samhällsvetenskaper har genomgående använts som ett verktyg i uppsatsen. För att säkerhetsställa individskyddet för

⁶⁶ Trost, Jan (1994)

⁶⁷ Svenning, Conny (2003)

respondenterna valdes att utgå från Vetenskapsrådets fyra huvudkrav som består av informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.⁶⁸

Då studien omfattade gymnasieelever som gick sista året utgicks det från att alla var myndiga. Därför behövdes inte något samtycke från vårdnadshavare utan det räckte med skolans rektorer och samtliga elever som deltog i undersökningen. Inledningsvis kontaktades rektorerna på de båda skolorna och de fick muntlig information såväl som ett skriftligt brev om enkätundersökningens innehåll och studiens syfte samt att deltagandet var frivilligt. (bilaga 1) För att även informera eleverna om syfte och frivillighet skickades ett informationsbrev till klasslärarna för att de skulle kunna läsa detta i klassen innan genomförandet av enkätundersökningen. Detta för att eleverna skulle få tid att fundera över sin medverkan. (bilaga 3) I efterhand kunde det konstateras att endast en av klasserna hade fått del av denna information. Innan enkätundersökningen genomfördes informerades återigen om att deltagandet var frivilligt och för att göra det möjligt för eleverna att senare dra tillbaks sin medverkan lämnades våra kontaktuppgifter. Eleverna ombads även att skriva sina initialer på enkäten för att det i efterhand skulle vara möjligt att ta bort en enskild elevs enkät ur materialet om eleven ångrade sin medverkan. Förutom initialerna på enkäterna inhämtades inte några personuppgifter om eleverna. Göteborg en relativt liten stad och det fanns en risk att utomstående skulle veta vilka elever som medverkat i undersökningen om skolorna hade redovisats med namn i uppsatsen. Genom att inte redovisa skolorna togs det hänsyn till konfidentialitetskravet.⁶⁹ Rektorer, lärare och elever informerades om nyttjandekravet⁷⁰ och att enkäterna utgjorde materialet till en c-uppsats vid Göteborgs universitet. Rektorerna på skolan erbjöds även att få ta del av den färdiga uppsatsen.

Generaliserbarhet, validitet och reliabilitet

Trots att undersökningen hade en kvantitativ ansats och genomfördes med hjälp av en enkätstudie kan vi inte dra några generella slutsatser av resultatet. Det är alltså inte möjligt att uttala sig om en större population än den studerade. För att göra anspråk på att resultatet ska vara generaliserbart i sin egentliga betydelse krävs att respondenterna är utvalda på ett slumpmässigt sätt.⁷¹ Inför enkätundersökningen gjordes inte något slumpmässigt urval vilket

⁶⁸ www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf

⁶⁹ www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf

⁷⁰ www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf

⁷¹ Esaiasson, Peter / Gilljam, Mikael / Oscarsson, Henrik & Wägnerud, Lena (2004)

gör det svårt att generalisera resultatet. En annan faktor att ta hänsyn till vid uttalandet av en undersöknings generaliserbarhet är storleken på urvalet. Regeln är att risken för felmarginal minskar ju större urvalet är och då undersökningen endast omfattade 54 respondenter var risken för felmarginal relativt hög. Dessutom fanns det ganska många svarsalternativ på flertalet av frågorna i enkäten vilket gjorde att spridningen på svaren ibland var stor. En stor spridning i det undersökta materialet tyder också på en risk för ökad felmarginal. Då det inte gjorts någon signifikansprövning går det inte att veta om skillnaden faller inom felmarginalen.⁷²

Genom arbetets gång har validitetsfrågan ständigt varit aktuell och påverkat samtliga delar av processen från uppsatsidé till det färdiga resultatet. Hänsyn har tagits till den inre validiteten⁷³ i såväl urvalsprocess och enkätkonstruktion som kartläggningen av den tidigare forskningen. För att stärka validiteten i enkätkonstruktionen prövades enkäten på olika personer innan den distribuerades i skolorna. Detta för att försäkra att frågorna verkligen mätte det som de var avsedda att göra. Trots att vi anser att det på flera sätt har försäkrats att den inre validiteten är relativt hög kan det konstateras att den yttre validiteten inte har blivit tillgodosedd på ett tillfredställande sätt då studien inte är möjlig att generalisera. Den yttre validiteten innebär huruvida resultatet vilar på ett urval som gör det möjligt att generalisera till en större population.⁷⁴

Ett sätt att mäta reliabiliteten i studien skulle kunna vara att efter en tid distribuera samma enkät i de båda klasserna ytterligare en gång.⁷⁵ För att uppnå hög reliabilitet ska förhållandena vara likartade för samtliga respondenter, de ska uppfatta frågorna på samma sätt och idealet är att samma undersökning ska ge ett likadant resultat vid en annan tidpunkt. Detta kan dock vara svårt då respondenternas svar kan vara beroende av dagsform.⁷⁶ Undersökningen har distribuerats vid samma tidpunkt vilket förhoppningsvis har stärkt reliabiliteten något. Enkäten har bifogats som bilaga, undersökningens tillvägagångssätt har redovisats och urvalsprocessen finns att återfinna i metoddelen. Standardiserade mätinstrument⁷⁷ har använts i form av SCB: s definitioner av klass och etnicitet vilket innebär att reliabiliteten har stärkts och att det är möjligt för andra att genomföra studien återigen.

⁷² Esaiasson, Peter /Gilljam, Mikael / Oscarsson, Henrik & Wägnerud, Lena (2004)

⁷³ Svenning, Conny (2003)

⁷⁴ Svenning, Conny (2003)

⁷⁵ Svenning, Conny (2003)

⁷⁶ Trost, Jan (1994)

⁷⁷ Trost, Jan (1994)

RESULTAT

För att resultatdelen inte ska bli alltför svårtolkad har det valts att redovisa stor del av vårt resultat i text och hänvisa till bilagor där man kan se tabellerna och diagrammen i sin helhet. Vi har valt att belysa de samband och tendenser som vi anser intressant för vårt syfte och våra frågeställningar och fokus kommer att ligga på att jämföra olika enkätsvar mot variablerna kön, klass och etnicitet.

Presentation av respondenter

Studien omfattade 54 respondenter. Av dessa var 14 elever killar medan 40 var tjejer. Fördelningen mellan tjejer och killar kom alltså att bli ganska ojämn. Spridningen mellan de elever med utländsk respektive svensk bakgrund kom däremot att bli relativt jämn då 25 stycken hade utländskt ursprung medan 29 elever hade svenskt. Den klassmässiga fördelningen är något mer ojämn då 18 stycken kommer från arbetarhem, 30 från tjänstemannahem medan enbart 2 har föräldrar som är företagare. Då antalet är så pass få kommer vi inte att göra någon större redovisning av de svar som barn till företagare har uppgivit.

Planer efter studenten

Eftersom man i tidigare forskning kan läsa att det råder en minskning av ungdomar till högskolan fanns ett intresse att se vilka planer vår valda grupp har det närmaste året efter studenten. På frågan ”Vad planerar du att göra det närmaste året efter studenten” ombads respondenterna att fylla i ett eller flera alternativ. En majoritet av respondenterna nämligen 43 stycken har uppgivit att de vill resa och arbeta det närmaste året och 20 stycken av eleverna säger sig vilja börja studera (bilaga 4 diagram 1). Då vi hade tankar om att man väljer lärosäte utefter tradition och klasstillhörighet kom i enkäten att ställas en fråga om vilken studieort respondenten skulle välja om hon eller han läste vidare på högskola/universitet. Genom resultatet kan man se att 50 % av eleverna skulle välja att studera i Göteborg. Även alternativen ”annat” (13%), ”Lund” (7,4%) och ”Halmstad (5,6%) hamnade procentuellt sett högt i förhållande till de andra svarsalternativen. (bilaga 4 tabell 1)

Tankar om vidare studier

Genom frekvenstabell 1 kan man konstatera att 81,5 % eller 44 respondenter vill studera på högskola/universitet. 13 % uppger att de inte vet om de ska studera vidare eller ej och 5,6 %

svarar att de inte kommer att göra detta. På frågan om respondenterna tror att de kommer att studera vidare är siffran ännu högre, då 85,2 % av eleverna uppger att de tror att de kommer att göra detta. 13 % tror inte att de kommer att studera vidare. (bilaga 4 tabell 2)

Tabell 1

Vill du studera vidare på högskola/universitet?

		Frequency	Percent	Valid Percent
Valid	Ja	44	81,5	81,5
	Nej	3	5,6	5,6
	vet ej	7	13,0	13,0
	Total	54	100,0	100,0

Kön

Kön och vilja till vidare studier

Då vi var intresserade av att se förhållandet mellan könen kom viljan att studera vidare att jämföras mellan tjejer och killar. Tabell 2 åskådliggör att fler tjejer än killar vill studera vidare på högskola/universitet. Det är även värt att notera att betydligt fler killar ej vet om de vill studera vidare. Det är vanligare bland tjejer än killar att de tror att de kommer att studera. Majoriteten av killar tror dock att de kommer studera vidare. (bilaga 4 tabell 3)

Tabell 2

Vill du studera vidare på högskola/universitet?

			Vill du studera vidare på hög/univ.			Total
			Ja	nej	vet ej	
Kön	Kille	Count	10	0	4	14
		% within Kön	71,4%	,0%	28,6%	100,0%
	Tjej	Count	34	3	3	40
		% within Kön	85,0%	7,5%	7,5%	100,0%
Total		Count	44	3	7	54
		% within Kön	81,5%	5,6%	13,0%	100,0%

Kön och förväntningar från föräldrar

För att också få reda på vilka förväntningar eleverna hade med sig hemifrån ställdes frågan ”Tror du att det är viktigt för dina föräldrar att du studerar vidare på högskola/universitet?” En majoritet av respondenterna tror att deras föräldrar ”förväntar sig och uppmuntrar” dem att läsa vidare. Det är även intressant att notera att något fler tjejer (12,5 %) än killar (7,1 %) har svarat att deras föräldrar ”inte bryr sig om jag studerar eller ej”. (bilaga 4 tabell 4)

Föräldrars utbildningsnivå

Av tabell 3 och 4 kan man konstatera att 27,8 % av mammorna och 16,7 % av papporna med arbetarbakgrund har universitetsutbildning. Av föräldrar med tjänstemannabakgrund har 40 % av såväl mammor som pappor universitetsutbildning. En skillnad är alltså att det är vanligare bland mammor med arbetarbakgrund än bland pappor att de har universitetsutbildning.

Tabell 3

Andelen mammor med universitetsutbildning

Arbetare	27,8 %	5st
Tjänstemän	40 %	12st
Företagare	----	----

Tabell 4

Andelen pappor med universitetsutbildning

Arbetare	16,7 %	3st
Tjänsteman	40 %	12st
Företagare	----	----

Föreställningar om kön och yrke

Med syfte att undersöka vilka inställningar respondenterna har till olika yrken utifrån föreställningar om kön ombads de att ta ställning till hur väl påståendena ”Killar som är sjuksköterskor är inga riktiga män” och ”Tjejer som är elektriker är inga riktiga kvinnor” stämmer. Det vanligaste svarsalternativet hos såväl killar som tjejer är ”stämmer inte alls”. Av första påståendet kan man dock utläsa att 21,4 % av killarna instämmer helt. (bilaga 4, tabell 5). Av tjejerna är det ingen som uppgett att påståendet ”stämmer helt”. Det kan istället vara intressant att notera att tre fjärdedelar av tjejerna uppger att påståendet ”inte stämmer alls”. Ytterligare ett exempel på att tjejer inte instämmer i ovannämnda påståenden är att betydligt fler tjejer (77,5 %) än killar (28,6 %) inte alls instämmer i påståendet ”Tjejer som är elektriker är inga riktiga kvinnor.” Även om man slår samman svarsalternativen ”Stämmer helt” med ”Stämmer delvis” kan man se en skillnad mellan könen där 35,7 % av killarna i olika grad instämmer i påståendet mot 5 % av tjejerna. (bilaga 4, tabell 6)

Kön och vikten av att bli rik

Då vi intresserade oss för att se om det fanns några skillnader i vilka som tycker att det är viktigt att bli rik och om det finns skillnader mellan könen ställdes en fråga om detta. Det visade sig att procentuellt sett fler killar än tjejer uppgivit att de tycker det är viktigt att bli rik.

Slår man samman kategorin ”mycket viktigt” med ”ganska viktigt” kan man utläsa att 78,5 % av killarna medan 60 % av tjejerna instämmer i något av påståendena. Det kan även vara värt att notera att 30 % av tjejerna tycker det är ”ganska oviktigt” att bli rik.

Tabell 5

Hur viktigt är det för dig att bli rik?

			Hur viktigt är det för dig att bli rik?					Total
			mycket viktigt	ganska viktigt	ganska oviktigt	inte viktigt alls	ingen uppfattning	
Kön	Kille	Count	3	8	1	2	0	14
		% within Kön	21,4%	57,1%	7,1%	14,3%	,0%	100,0%
	Tjej	Count	4	20	12	1	3	40
		% within Kön	10,0%	50,0%	30,0%	2,5%	7,5%	100,0%
Total		Count	7	28	13	3	3	54
		% within Kön	13,0%	51,9%	24,1%	5,6%	5,6%	100,0%

Kön och motiv till fortsatta studier

Genom att ställa frågan ”Av vilken/vilka anledningar tror du att du kommer att studera vidare på universitet/högskola?” undersöktes om det fanns några skillnader på tjejer och killars anledningar till att studera vidare. Av svaren kan man notera att det procentuellt sett är fler killar (35,7 %) än tjejer (15 %) som tycker det är viktigt att studera för att få en bättre lön. Det vanligaste svarsalternativet bland killar var att ”det krävdes högre utbildning för det jobb jag vill ha” samt ”för att få ett yrke som jag tjänar bättre lön på”. De vanligaste svarsalternativen bland tjejerna var ”det krävs för att få det jobb jag vill ha”, ”det är ett alternativ till arbete” samt ”för att få ett yrke som jag tjänar bättre lön på. (bilaga 4 diagram 2)

Kön och drömyrke

Då det fanns två öppna frågor om respondenternas drömyrke samt vad de ville studera till fick vi så många olika svarsalternativ att det blev svårt att koda in det i SPSS. Därför sammanställdes dessa svar på ett excelark och bifogades som en bilaga. Av denna undersökning kunde konstateras att enbart tjejer ville bli socionomer, sjuksköterskor, flygvärdinnor, make-up artist, frisörer, designers och barnmorska. Å andra sidan var det enbart killar som ville bli piloter, brandman, tandtekniker, fotbollsstjärna, gigolo, VD och kung. Det finns däremot även yrken där det inte finns några större skillnader mellan könen som exempelvis psykolog, ekonom och jurist. (bilaga 4 tabell 7)

Klass

Klass och vilja/ tro till fortsatta studier

För att kunna besvara våra frågeställningar behövde vi ta reda på om det fanns några skillnader i vilja och tron att studera vidare beroende av klasstillhörighet. Nästan samtliga av eleverna från arbetarhem har svarat att de vill studera vidare (94,4%) men samtidigt kan man konstatera att 100 % inom denna klass tror att de kommer studera vidare. Även majoriteten av barn till tjänstemän vill och tror detta. (83,3% respektive 83,3%) Elever från tjänstemannahem har svarat med något större spridning och 13,3 % av dem uppger att de inte tror att de kommer att studera vidare. Trots att barn till arbetare i något högre utsträckning än barn till tjänstemän har fyllt i att de vill studera vidare kan man se att respondenterna inte skiljer sig avsevärt åt beroende av vilken klass de tillhör. Barnen till företagarna utgör endast två respondenter och båda av dessa har svarat att de ej vill eller tror att de kommer att studera vidare på högskola/universitet. (bilaga 4 tabell 8 och 9)

Klass och förväntningar från föräldrar

Villkoren till vidare studier undersöktes genom en fråga om respondenterna trodde det var viktigt för deras föräldrar att de studerade. Av tabell 6 kan man se att de flesta respondenterna har uppgivit att deras föräldrar ”förväntar sig och uppmuntrar” dem till vidare studier (81,5 %). Man kan dock utläsa att barn från arbetarhem till högre grad tror det är viktigt för deras föräldrar än vad barn till tjänstemän uppgivit.

Tabell 6

Tror du att det är viktigt för dina föräldrar att du studerar vidare på högskola/universitet?

		Tror du det är viktigt för föräldrar att du stud.					
		ja, de förväntar sig att jag läser vidare och uppmuntrar mig	de bryr sig inte om jag studerar eller ej	vet ej	de förväntar sig men bryr sig inte	Total	
Klass	Arbetare	Count	16	1	1	0	18
		% within Klass	88,9%	5,6%	5,6%	,0%	100,0%
	Tjänstman	Count	23	4	2	1	30
		% within Klass	76,7%	13,3%	6,7%	3,3%	100,0%
	Företagare	Count	1	1	0	0	2
		% within Klass	50,0%	50,0%	,0%	,0%	100,0%
	Övrigt	Count	1	0	0	0	1
		% within Klass	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Bortfall	Count	3	0	0	0	3
		% within Klass	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Total		Count	44	6	3	1	54
		% within Klass	81,5%	11,1%	5,6%	1,9%	100,0%

Klass och vikten av att bli rik

Hur viktigt är det för dig att bli rik? Denna fråga ställdes då vi ville se om man kunde uppmärksamma några tendenser kring respondenternas inställningar till ekonomi beroende av klasstillhörighet. Utifrån de olika klasserna kan man här se att det är fler tjänstemän än arbetare som tycker det är mycket viktigt att bli rik. Slår man däremot samman svarsalternativen ”mycket viktigt” med ”ganska viktigt” ser man att 61,2 % av eleverna från arbetarehemmen och 63,4 % av eleverna från tjänstemannahemmen har svarat dessa svarsalternativ. (bilaga 4 tabell10)

Klass och motiv till fortsatta studier

Vi var nyfikna att se om det fanns några skillnader mellan anledningar till högskolestudier och klass. En fråga i enkäten ställdes således om detta som visade att det vanligaste svarsalternativet från barn till tjänstemän såväl som arbetarhem var ”det krävs högre utbildning för att få det jobb jag vill ha”. Genom studera tabellen kan det verka som om bortfallet på frågan är stort men då man endast skulle besvara frågan om man planerade att studera vidare kom flera elever att hoppa över denna fråga. (bilaga 4 diagram 3)

Klass och studiemedel

För att få reda på hur respondenterna resonerar kring en ekonomisk aspekt som studielån och om det finns klassmässiga skillnader utformades en enkätfråga om detta. Vi fann inga stora skillnader mellan klasserna men något fler av barnen till arbetarna säger att de kommer att ta studiemedel. De flesta respondenterna uppger att de delvis kommer att ta studiemedel.

Tabell 7

Tror du att du kommer att ta studielån om du studerar vidare på högskola/universitet?

			Om du studerar vidare kommer du i så fall ta studielån				
			ja	nej	delvis	mamma och pappa betalar	Total
Klass	Arbetare	Count	7	2	8	1	18
		% within Klass	38,9%	11,1%	44,4%	5,6%	100,0%
	Tjänstman	Count	9	5	15	1	30
		% within Klass	30,0%	16,7%	50,0%	3,3%	100,0%
	Företagare	Count	0	0	1	0	1
		% within Klass	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	Övrigt	Count	0	1	0	0	1
		% within Klass	,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%
	Bortfall	Count	1	1	1	0	3
		% within Klass	33,3%	33,3%	33,3%	,0%	100,0%
Total		Count	17	9	25	2	53
		% within Klass	32,1%	17,0%	47,2%	3,8%	100,0%

Etnicitet

Etnicitet och vilja/tro till fortsatta studier

I tidigare forskning kan man läsa att elever med utländskt ursprung är underrepresenterade vid högskolan. Därför fanns ett intresse att se om detta var några tendenser i vårt material. Hur många av våra respondenter med utländskt ursprung ville och trodde att de skulle studera vidare, och var det någon skillnad från eleverna med svenskt ursprung? Resultatet visade att de flesta elever med utländskt ursprung såväl som elever med svenskt ursprung har svarat att de vill studera vidare. Procentuellt sett var skillnaderna mycket små, 80 % respektive 82,8 %. Inte heller på frågan om eleverna tror att de kommer att läsa vidare gick några större skillnader mellan ursprung att finna, dock är det något vanligare att elever med svenskt ursprung tror att de kommer att studera vidare. (bilaga 4, tabell 11 och 12)

Etnicitet och vikten av att bli rik

I tabell 8 är det intressant att notera att så pass många fler elever med utländskt ursprung än med svenskt ursprung uppger att de tycker att det är ”mycket viktigt” att bli rik. Det är även fler elever med svenskt ursprung än elever med utländskt ursprung som tycker att det är ”ganska oviktigt”. Bland de elever som svarat att det är ”ganska viktigt” att bli rik är svaren mer jämt fördelade mellan de med utländsk respektive svensk bakgrund.

Tabell 8

Hur viktigt är det att bli rik?

		Hur viktigt är det för dig att bli rik?					Total
		mycket viktigt	ganska viktigt	ganska oviktigt	inte viktigt alls	ingen uppfattning	
Ursprung	Utländskt ursprung	6 24,0%	13 52,0%	3 12,0%	2 8,0%	1 4,0%	25 100,0%
	Svenskt ursprung	1 3,4%	15 51,7%	10 34,5%	1 3,4%	2 6,9%	29 100,0%
Total		7 13,0%	28 51,9%	13 24,1%	3 5,6%	3 5,6%	54 100,0%

Etnicitet och föräldrars förväntningar

Då vi ville veta om det fanns några skillnader mellan elevernas föräldrars förväntning till vidare studier kom en enkätfråga att utformas om detta. ”Tror du att det är viktigt för dina föräldrar att du studerar vidare på universitet/högskola?” Av svaren kan man utläsa att det procentuellt sett är fler av de elever med utländskt ursprung (92%) än med svenskt ursprung (72,4 %) som angivit att de tror att deras föräldrar ”förväntar sig och uppmuntrar till vidare studier”. Fler respondenter med svenskt ursprung (17,2 %) uppger att de tror att deras föräldrar ”inte bryr sig om de studerar vidare” än vad elever med utländskt ursprung (4 %) uppgivit. (bilaga 4 tabell 13)

Etnicitet och föreställningar om kön och yrke

Om man slår samman kategorierna ”stämmer helt” med ”stämmer delvis” kan man observera att 12 % av respondenterna med utländsk bakgrund och 13,7 % av eleverna med svensk bakgrund i olika grad instämmer i påståendet. Det är alltså ingen större skillnad mellan elever med svenskt respektive utländskt ursprung. (bilaga 4 tabell 14) Fler elever med utländsk bakgrund (12 %) än med svensk (0 %) instämmer dock i påståendet ”Killar som är sjuksköterskor är inga riktiga män”. Det kan även utläsas att fler elever med svensk bakgrund

än de med utländsk bakgrund tycker att påståendet ”inte stämmer alls”. Anmärkningsvärt är att det i påståendet ”tjejer som är elektriker är inga riktiga kvinnor” finns större spridning mellan svaren. Här har de med svenskt ursprung i högre grad instämt i påståendet.

Tabell 9

”Killar som är sjuksköterskor är inga riktiga män”

		Killar som är sjuksköterskor är inga riktiga män					Total
		stämmer helt	stämmer delvis	ingen uppfattning	stämmer dåligt	stämmer inte alls	
Ursprung	Utländskt ursprung	3 12,0%	1 4,0%	4 16,0%	3 12,0%	14 56,0%	25 100,0%
	Svenskt ursprung	0 ,0%	0 ,0%	2 6,9%	5 17,2%	22 75,9%	29 100,0%
Total		3 5,6%	1 1,9%	6 11,1%	8 14,8%	36 66,7%	54 100,0%

Etnicitet och studiemedel

Då studiemedel sågs som en viktig komponent för att besvara frågeställningen om villkor kom en enkätfråga utifrån ursprung att beröra detta. Majoriteten av eleverna med svensk bakgrund och elever med utländsk bakgrund svarar att de ”delvis” kommer att ta studielån om de fortsätter att studera. Många svarar även att de kommer att ta studielån 28 % av de med svenskt ursprung respektive 35,7 % av de med utländskt. Det är vanligare att elever med svensk bakgrund (21,4 %) än med utländsk bakgrund (12 %) svarar att de inte kommer att ta studielån. Det kan även konstateras att en respondent inte har svarat på frågan och därför finns det ett litet internt bortfall i materialet. (bilaga 4 tabell 15)

Etnicitet och motiv till fortsatta studier

”Det krävs högre utbildning för att få det jobb jag vill ha” var det svarsalternativ som var det vanligaste hos respondenter av såväl svenskt som utländskt ursprung när frågan ställdes om anledningar till vidare studier. Värt att notera var att det fanns en relativt stor differens mellan grupperna i deras syn på att studier var ett alternativ till arbete där 20 % av elever med utländskt ursprung uppgivit detta svarsalternativ medan bara 6 % av de med svenskt har gjort detsamma. (bilaga 4 diagram 4)

DISKUSSION

Inledningsvis kommer några ord att sägas om de tabeller som utgör bakgrundsinformation om respondenterna. Därefter kommer diskussionsdelen att följa samma disposition som resultatdelen, det vill säga efter perspektiven kön, klass och etnicitet. Inställningar och villkor ligger till grund för vårt resonemang men kommer att utkristalliseras tydligare under slutsatserna.

Planer efter studenten

I resultatdelen kan man konstatera att majoriteten av respondenterna vill och tror att de kommer att läsa vidare vid universitet och högskola. Intressant att notera kan dock vara att de flesta eleverna inte vill studera direkt utan först vill resa och arbeta. Detta kan relateras till den oro som uttrycks i Högskoleverkets rapport om den minskade tillströmningen och att färre unga väljer att läsa vidare.⁷⁸ Enligt Högskoleverkets rapport har anrika och prestigefulla lärosäten inte lyckats att bredda sin rekrytering lika tillfredställande som mindre och nyare lärosäten.⁷⁹ I vår undersökning kan vi inte urskilja några tendenser som pekar på att eleverna kommer att välja utbildningssäte efter sin bakgrund. 50 % av eleverna vill studera vidare i Göteborg. En anledning till att så pass stort antal uppgivit detta kan vara att undersökningen faktiskt genomfördes i denna stad samt att det i Göteborg finns ett stort utbud av diverse utbildningar.

Kön

Enligt Andersson/Lindblad utgör kvinnor en majoritet vid högre lärosäten.⁸⁰ Detta stämmer överens med resultatet från vår undersökning där man kan se att fler tjejer än killar vill och tror att de kommer att läsa vidare på universitet/högskola. I vårt material undersöktes respondenternas föräldrars klasstillhörighet mot utbildningsnivån och det kan konstateras att kvinnor från arbetarklassen i genomsnitt har högre utbildning än män ur arbetarklassen. Tidigare forskning beskriver att det är vanligare att kvinnor än män är överutbildade, det vill säga att de har högre utbildning än det arbete de utför.⁸¹ Vi ställer oss därmed frågan vilken påverkan detta får för respondenternas utbildning och yrkesval. Ska man tolka detta som att Sverige är ett jämställt land då fler kvinnor än män studerat på universitet eller ska man tolka

⁷⁸ Inkinen, Magdalena, Furusten, Thomas, Olsson, Nils (2007)

⁷⁹ Furusten, Thomas, Lundh Anna (2007)

⁸⁰ Andersson, Dan, Lindblad, Jenny (2008)

⁸¹ Andersson, Dan, Lindblad, Jenny (2008)

detta som motsatsen. Att kvinnor studerar i större utsträckning än män men får ändå inte de arbeten som de är kvalificerade för?

När man jämför hur eleverna uppfattar manliga sjuksköterskor som riktiga män mot kvinnliga elektriker som riktiga kvinnor kan man konstatera att killar tycker det är mer accepterat för män att gå emot normen i ett kvinnodominerat yrke än tvärtom dock kan man se att denna skillnad utgörs av två personer. Resultatet kan tolkas som ett uttryck för de föreställningar kring kön som enligt Lena Gemzöe är konstruerade utifrån kulturella och historiska kontexter. Föreställningarna kring vad som är manliga och kvinnliga egenskaper är djupt rotade i oss och formar vårt liv och våra val utifrån kön. På arbetsmarknaden finns exempelvis en tydlig arbetsfördelning mellan kvinnor och män och Gemzöe menar att kvinnor är överrepresenterade i omsorgssektorn medan män oftare har chefsbefattningar och arbetar i privat sektor. Arbetsfördelningen utifrån traditionella könsmonster blir till för att skapa skilda kategorier och upprätthålla olikheter.⁸² Bland våra respondenter är det intressant att fråga sig varför det bara är killar som svarat att de vill bli brandman, pilot, tandtekniker, fotbollsstjärna, VD och kung, och varför det endast är tjejer som vill bli frisörer, flygvärdinnor, make-up artister, designer, sjuksköterska och barnmorska. I dagens samhälle med jämställdhetsmål och en aktiv debatt om likabehandling oavsett kön blir enligt Connell föreställningar om könsskillnader inte lika självklara.⁸³ Tjejerna kanske alltså påverkas av vad som är politiskt korrekt att tycka i påståenden om kvinnliga elektriker och manliga sjuksköterskor men man kan av resultatet om drömjobb och tankar om vidare studier konstatera att ett flertal av tjejerna ändå väljer traditionella kvinnoyrken. Teorin skiljer sig alltså från praktiken.

Det finns skillnader i kvinnor och mäns utbildningsval där kvinnor i genomsnitt oftare väljer kortare och mindre prestigefulla utbildningar.⁸⁴ Att tjejer fortfarande väljer dessa yrken är ytterst intressant då de skulle kunna investera sin studietid i en utbildning som leder till ett yrke med bättre löneläge samt bättre status. Socionomutbildningen är ett exempel på en kvinnodominerad utbildning där löneläget efter 3,5 års akademiska studier är förhållandevis lågt. I vår undersökning är det åtta tjejer som vill bli socionomer och ytterligare tre drömmer om att arbeta med människor. Hur kommer det sig att inte en enda av killarna uppger att de vill bli socionomer eller arbeta med människor? Beverly Skeggs menar att kvinnor

⁸² Gemzöe, Lena (2002)

⁸³ Connell, RW (2003)

⁸⁴ Andersson, Dan, Lindblad, Jenny (2008)

socialiseras att se sig själva som omvårdande personer, och att deras kulturella kapital värderas högre i de yrken som traditionellt varit kvinnodominerade. Det kan därför vara helt förståeligt att kvinnor därmed förverkligar sitt kapital på arbetsmarknaden även om det är i yrken som innebär sämre status och lön då kvinnors kapital är svårare att realisera i mansdominerade branscher. Skeggs menar att femininet kan ses som en form av kulturellt kapital och att kvinnor därmed kan omvandla detta kapital i form av utbildning för att öka sitt ekonomiska och symboliska kapital, och gör därmed detta då de vet att de inte tävlar på samma villkor som männen på arbetsmarknadens arena.⁸⁵

På frågan om vilken anledning som är viktigast för vidare studier har fler killar än tjejer svarat att de vill ha ett yrke där de tjänar mer pengar. Detta överensstämmer med resultatet som visar att killar i högre grad tycker att det är viktigt att bli rik. Det kan alltså tolkas som att konstruktioner av kön och den könsbaserade arbetsfördelningen påverkar respondenternas villkor för framtiden och formar deras inställningar till olika utbildningsval.

Klass

Klassindelningen som har använts för att strukturera respondenternas sociala bakgrund är på flera sätt bristfällig då den endast utgår från föräldrarnas arbete. Därför kommer det här att föras en diskussion som inte enbart utgår från SEI:s klassindelning utan Bourdieus teori om kapitalformer kommer även att användas.

Elever som kommer från arbetarhem har till större utsträckning än barn till tjänstemän uppgivit att de vill och tror att de kommer studera vidare på högskola/universitet. Detta kan tolkas utifrån Bourdieus kapitalmetaforer där barn från arbetarhem kan använda utbildning för att öka sitt kulturella kapital då de andra formerna av kapital kan vara svagare. Elever med arbetarföräldrar har även uppgivit att de tror att deras föräldrar förväntar sig och uppmuntrar dem till vidare studier. Detta kan tolkas som att föräldrarna värdesätter att deras barn skaffar kulturellt kapital i form av utbildning för att kompensera andra svagare kapitalformer. Alla studenter kommer dock inte att få samma avkastning på sina vidare studier då ett kulturellt kapital i form av utbildning kanske inte räcker. Även ett socialt kapital i form av ett betydelsefullt nätverk kan komma att bli avgörande vem som faktiskt får de prestigefulla och

⁸⁵ Skeggs, Beverly (1997)

eftertraktade arbetena.⁸⁶ Intressant att notera är att fler elever från tjänstemannahem tycker det är mycket viktigt att bli rik, men samtidigt är det färre som vill studera vidare. Har de större chans än andra att få arbete trots att de inte har högre utbildning?

Enligt Bourdieu reproduceras klassamhället i form av kulturell reproduktion i utbildningen. Barn från resursstarka familjer gynnas i skolvärlden vilket leder till att sociala och ekonomiska strukturer vidmakthålls.⁸⁷ I resultatdelen kan man se att det är vanligare att både mammor och pappor i tjänstemannahem har studerat vidare på universitet/högskola än vad mammor och pappor ur arbetarhemmen gjort. I vårt resultat kan man dock samtidigt utläsa att fler av eleverna från arbetarhem vill och tror att de kommer att läsa vidare vilket motsäger Bourdieus tankar om kulturell reproduktion. Detta behöver dock inte vara fallet då vårt resultat faktiskt skiljer sig från tidigare forskning som visar att studenter från arbetarhem är underrepresenterade vid högskolan.⁸⁸

I Högskoleverkets rapport⁸⁹ förs en diskussion om studiemedel. Där nämns att nivån på studiemedel är relativt låg och att det skulle kunna vara ett skäl till snedrekryteringen inom högskolan och att det traditionellt finns en större ovilja att ta studielån hos de grupper som är underrepresenterade vid högskolan.⁹⁰ I vår undersökning kan man dock konstatera att något fler elever från arbetarhem än elever från tjänstemannahem uppger att de kommer att ta studiemedel vid fortsatta studier. Majoriteten av eleverna inom samtliga samhällsklasser har dock valt alternativet delvis. Kanske tänker de sig att de ska arbeta vid sidan av studier eller så kan det vara svårt att som gymnasieelev föreställa sig hur det är att eventuellt flytta hemifrån, inte längre få studiemedel och lyckas få ekonomin att gå ihop.

Etnicitet

I Högskoleverkets rapport⁹¹ konstateras det att personer med utländsk bakgrund är underrepresenterade vid högre studier. Personer med utländsk bakgrund vid högre studier ökar inte i samma utsträckning som personer med utländsk bakgrund i befolkningen.⁹² I resultatet redovisas frågan om respondenterna vill och tror att de kommer att studera vidare.

⁸⁶ Andersson, Dan, Lindblad, Jenny (2008)

⁸⁷ Giddens, Anthony (2007)

⁸⁸ Furusten, Thomas, Lundh Anna (2007)

⁸⁹ Furusten, Thomas, Lundh Anna (2007)

⁹⁰ Furusten, Thomas, Lundh Anna (2007)

⁹¹ Inkinen, Magdalena, Furusten, Thomas, Olsson, Nils (2007)

⁹² Inkinen, Magdalena, Furusten, Thomas och Olsson, Nils (2007)

Det är inte möjligt att utläsa några större skillnader mellan svaren från respondenter med utländskt ursprung och de med svenskt ursprung då en majoritet av samtliga elever vill och tror att de kommer att studera vidare. I SOU 1993:85 beskriver dock Eriksson och Jonsson att ungdomar med utländsk bakgrund i lägre utsträckning än ungdomar med svensk bakgrund studerar vidare. Samtidigt skriver de att detta inte främst beror på utländskt ursprung utan istället kan härledas till att ungdomar med utländskt ursprung i hög grad tillhör traditionella arbetarklassfamiljer som fortfarande är underrepresenterade på de högre lärosätena.⁹³ En orsak till att vi inte kunnat finna några skillnader beroende av ursprung skulle kunna vara att en majoritet av de respondenter med utländsk bakgrund som svarat på enkäten inte tillhör arbetarklassen i lika hög grad som genomsnittet i Sverige. En annan möjlig förklaring till resultatet kan vara att enkäten distribuerats i två studieförberedande gymnasieklasser där man kan vänta sig att motivationen till universitetsstudier är högre än på andra gymnasieprogram.

På frågan om det är viktigt att bli rik svarar fler med utländsk bakgrund att det är mycket viktigt. Det är även fler med utländsk bakgrund som uppgivit att de tror att det är viktigt för deras föräldrar och att de förväntar och uppmuntrar till vidare studier. Att det är viktigt att ha ett rikt ekonomiskt kapital och att det således är viktigt att bli rik kan tolkas som att personer med utländskt ursprung kan uppfatta sig som fattigare på betydelsefullt symboliskt, kulturellt och socialt kapital. Även föräldrar till elever med utländskt ursprung kan ha upplevt hur det är att vara fattig på olika kapitalformer i det svenska samhället. De kanske därför vill att deras barn genom utbildning ska införskaffa kulturellt kapital som kan generera i andra kapitalformer som är värdefulla för att bättre kunna klara sig i samhället och att öka möjligheten att kunna råda över sitt liv. En person kan dock skaffa sig kulturellt kapital i form av utbildning men det viktiga är att detta kapital erkänns och legitimeras för att kunna bli till ett symboliskt kapital.⁹⁴ En invändning till breddad rekrytering vid högskolor och universitet är att kvalitén i utbildningen skulle komma att försämrats.⁹⁵ Genom att bredda mångfalden av etniskt ursprung borde väl dock det vetenskapliga mångfaldsperspektivet höjas? Om fler av studenterna hade utländskt ursprung skulle förståelse och bättre kunskap kunna genereras som skulle kunna vara värdefullt i den fortsatta karriären men främst bättre spegla det mångkulturella samhälle vi lever i.

⁹³ Eriksson, Robert & Jonsson, Jan (1993)

⁹⁴ Andersson, Dan, Lindblad, Jenny (2008)

⁹⁵ Furusten, Thomas, Lundh Anna (2007)

Genom en korstabell har det i resultatdelen undersökts om det finns några variationer i sättet att uppfatta påståendena ”Tjejer som är elektriker är inga riktiga kvinnor” samt ”Killar som är sjuksköterskor är inga riktiga män.” Trots att majoriteten av elever såväl med svenskt som utländskt ursprung inte instämmer i påståendena kan man i det senare påståendet utläsa att fler elever med utländsk bakgrund instämmer. I det senare påståendet är det dock inte en lika självklar övervikt av elever med utländsk bakgrund som i olika grad håller med om detta då även flera elever med svenskt ursprung instämmer. Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan man se att en gemensam verklighetsbild skapas genom att man organiserar värderingar, normer och kunskap som påverkas av kulturella, politiska, historiska och ekonomiska villkor.⁹⁶ Föreställningar om kön är djupt rotade och inbyggda i människan och i samhället.⁹⁷ Av tabellerna kan man tolka att sociala konstruktioner av kön fortfarande lever kvar hos respondenterna och att det åtminstone bland eleverna med svenskt ursprung framförallt är föreställningar om kvinnliga egenskaper som är rådande. Det verkar av resultatet som att kvinnor har mer begränsade möjligheter att utmana konstruktionerna av kön än vad män har. Å andra sidan kan man ur resultatet utläsa en förskjutning mot mer jämställda värderingar då majoriteten av respondenterna inte instämmer i påståendena om att kvinnliga elektriker inte är riktiga kvinnor samt att manliga sjuksköterskor inte är riktiga män. Connell menar att allmänna uppfattningar kring könsspecifika egenskaper har blivit allt mer ifrågasatt under de senaste decennierna.⁹⁸

SLUTSATSER

De frågeställningar som legat till grund för uppsatsen är följande:

- Finns det skillnader, baserade på könstillhörighet, klasstillhörighet och etnisk bakgrund, i gymnasieelevers inställningar till vidare studier på högskola och universitet?
- Kan skillnader eller likheter tolkas som uttryck för olika villkor och förstås med hjälp av ett socialkonstruktivistiskt köns-, klass- och etnicitetsperspektiv?

⁹⁶ Payne, Malcolm (2002)

⁹⁷ Gemzöe, Lena (2002)

⁹⁸ Connell RW (2003)

Inledningsvis kommer slutsatser kring gymnasieelevernas inställningar att presenteras för att sedan följas av de villkor som uppdagats under studiens gång.

Inställningar

Trots att materialet inte var omfattande har intressanta tendenser kring elevernas inställningar till vidare studier uppmärksammats. De kvinnliga respondenterna inställning till vidare studier är att de både vill och tror i högre utsträckning än killar att de kommer att studera vidare.

Även barn från arbetarhem är mer välvilligt inställda till fortsatta studier än barn från tjänstemannahem. I studien kom det dock inte att urskiljas någon större skillnad i elevers inställningar i vilja och tro till fortsatta studier utifrån etnicitet.

Trots att något fler barn från tjänstemannahem inte vill läsa vidare är det vanligare bland denna grupp att de uppgivit att det är mycket viktigt att bli rik. Även killar och elever med utländsk bakgrund har inställningen att detta är mycket viktigt.

Även om de flesta respondenterna har en inställning att kvinnor och män kan välja yrke utan att ta hänsyn till vad som uppfattas som traditionella kvinnliga och manliga yrken kan man ändå se att fler killar samt elever med utländsk bakgrund angett att de instämmer i påståendena kring att kvinnliga elektriker och manliga sjuksköterskor inte är riktiga kvinnor och män.

Alltså kan man se att det under studiens gång uppenbarats skillnader i inställningar till vidare studier beroende av könstillhörighet, klasstillhörighet och etnisk bakgrund. Man kan på sätt och vis se att inställningar baseras på villkor vilket kan göra att det är svårt att skilja dem åt. Nedan kommer dock de villkor som funnits intressanta och relevanta att belysas för att kunna besvara den andra frågeställningen.

Villkor

De huvudpunkter som valts för att presentera villkor som ligger till grund för de skillnader i inställningar baserade på klass-, kön- och etnicitetstillhörighet som har framkommit i studien är:

- Ekonomiska villkor
- Föräldrars förväntningar

- Könsbaserade villkor

Alla studenter i Sverige har rätt till studiemedel. Teoretiskt sett borde det alltså inte finnas olika ekonomiska villkor för vilka som kan studera vidare. De ekonomiska villkor som ändå funnits grundar sig bland annat i vilken utsträckning respondenterna har uppgivit att de kommer att ta studielån. Det går att se att de flesta elever tror att de åtminstone delvis kommer att göra detta. Denna studie motsäger tidigare forskning som menar att det skulle finnas en skepticism bland underrepresenterade grupper, såsom elever från arbetarhem, att ta lån för studier. Vi har funnit att det är fler elever från arbetarhem som uppgivit att de kommer ta studiemedel. Fler elever från tjänstemannahem uppger att de inte kommer ta studiemedel men samtidigt är det fler ur denna grupp som säger att det är mycket viktigt att bli rik. Kan det vara så att eleverna från tjänstemannahem har betydelsefullt kapital i olika former som gör att de inte i lika stor grad är beroende av studiemedel? Även om den ekonomiska möjligheten finns bör man söka efter andra strukturella förklaringar som villkorar för vilka som faktiskt studerar vidare. Fler elever från arbetarhem än tjänstemannahem samt fler elever med utländsk bakgrund har uppgivit att de tror att det är viktigt för deras föräldrar att de läser vidare och att de stöttar dem i detta. Även fler elever till arbetare har angett att de vill och tror att de kommer att läsa vidare. Kan detta grundas på strukturella villkor då barn till arbetare och elever med utländskt ursprung måste kompensera sina kapitalformer genom utbildning vilket inte i lika stor utsträckning är viktigt för elever som redan besitter mer betydelsefullt kapital?

Kön villkorar val av utbildning och yrke. Då majoriteten av respondenterna uppger att tjejer mycket väl kan vara elektriker och killar kan vara sjuksköterskor kan man få en känsla av att eleverna har en jämställd syn. Man kan dock konstatera att de själva i sina val inte lever upp till detta. Ingen av tjejerna har sagt att de vill bli eller studera till ett typiskt mansdominerat yrke medan ingen av killarna uppgivit att de vill jobba eller studera till ett traditionellt kvinnoyrke. Det finns alltså socialt konstruerade föreställningar som villkorar för vad man väljer att studera och arbeta med. Av studien kan man se att mammor till elever från arbetarhem i högre grad än papporna har universitetsutbildning. I vår undersökning kan man konstatera att fler tjejer och fler från arbetarfamiljer vill studera vidare, samtidigt är det fler tjejer som uppger att de drömmer och vill studera till traditionella kvinnoyrken.

Utbildningstradition i familjer bör alltså ses som ett villkor för fortsatta studier och vilka studier som blir aktuella.

Fortsatt forskning

I den tidigare forskningen som vi tagit del av konstateras det att den sociala snedrekryteringen till stor del består. Dessa studier har undersökt vilka det faktiskt är som läser på universitet och högskolan, vi har istället undersökt gymnasieelevers tankar och planer inför högre studier. Ett fortsatt forskningsområde skulle kunna vara att undersöka varför så många vill och tror att de kommer att studera vidare när det sedan inte gör detta? Vad är det som händer i tiden efter gymnasiet och vilka faktorer är det som påverkar de personer som tror sig och vill studera vidare men som faktiskt inte kommer att göra det?

AVSLUTANDE TANKAR

På något sätt kanske Jan Björklund har rätt? Alla varken vill eller har förutsättningar att läsa vidare på universitet eller högskola. Denna vilja och dessa förutsättningar får dock inte vara socialt och etniskt förutbestämda. Och ja, Jan Björklund kanske ska skapa en ny gymnasieskola där yrkesutbildningar blir högre värderade, men då måste det kulturella kapital som de utbildningarna genererar omvandlas till ekonomiskt och symboliskt kapital. Elever som går i nionde klass ska inte behöva ta så ödesdigra beslut om sin framtid att de redan då ska bestämma vad de ska bli när de blir stora. Att välja eller att välja bort den studieförberedande möjligheten till fortsatta studier bör inte göras i en ålder av 15 år. Även om det finns möjlighet att läsa upp de studieförberedande ämnena på komvux blir det ett större hinder och kanske mindre troligt att man läser vidare på universitet/högskola. I dagens samhälle har klassbegreppet kommit att blivit svårare att tolka. Rent ekonomiskt tjänar många gånger en arbetare på Volvo bättre än exempelvis en akademisk utbildad beteendevetare och det är just därför vi har valt att komplettera Statistiska centralbyråns socioekonomiska indelning med Bourdieus klassmetaforer då vi tror att klass är något större än ekonomiskt kapital. En arbetare på Volvo kan skaffa sig ekonomiskt kapital men det symboliska, sociala och kulturella är av stor vikt och kommer att fungera som urskiljande mellan olika klasser i samhället. Vi tror att kunskap och utbildning är makt, som visar sig i olika former i våra liv och vårt samhälle, och det skulle vara mycket intressant att närmare få diskutera vilka som Jan Björklund inte tror, vill eller kan bli akademiker.

REFERENSER

Litteratur

- Ahrne, Göran/ Roman, Christine/ Franzén, Mats (2003) *Det sociala landskapet – En sociologisk beskrivning av Sverige från 1950-talet till början av 2000-talet*. Göteborg: Bokförlaget Korpen
- Andersen, Heine och Kaspersen Lars Bo (2007) *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund: Studentlitteratur
- Burr, Vivien (2003) *Social constructionism*. East Sussex: Routledge
- Börjesson, Mats (2003) *Diskurser och konstruktioner – En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur
- Connell, RW (2003) *Om genus*. Göteborg; Bokförlaget Daidalos
- Dahmström, Karin (2000) *Från datainsamling till rapport – att göra en statistisk undersökning*. Lund: Studentlitteratur
- Ejlertsson, Göran (2005) *Enkäten i praktiken – En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur
- Ejvegård, Rolf (1996) *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur
- Elofsson, Stig (2005) *Kvantitativ metod – struktur och kreativitet i* Larsson, Sam/ Lilja, John/ Mannheimer, Katarina (red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Esaiassons, Peter/Gilljam, Mikael/Oscarsson, Henrik/ Wägnerud, Lena (2004) *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts juridik
- Forsberg, Margareta (2005) *Brunetter och blondiner. Om ungdom och sexualitet i det mångkulturella Sverige*. Göteborg : Institutionen för socialt arbete. Göteborgs Universitet
- Gemzöe, Lena (2002) *Feminism*. Stockholm: Bilda Förlag
- Giddens, Anthony (2007) *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur
- Hylland, Eriksen, Thomas (1993) *Etnicitet och nationalism*. Nora: Nya Doxa
- Payne, Malcolm (2002) *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur
- Skeggs, Beverly (2000) *att bli respektabel*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos
- Svenning, Conny (2003) *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metod utveckling. Klassiska och nya metoder i informationssamhället. Källkritik på Internet*. Eslöv: Lorentz Förlag
- Trost, Jan (1994) *Enkätboken* Lund: Studentlitteratur

Widerberg, Karin (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

Rapporter

Andersson, Dan och Lindblad, Jenny (2008) *Etablering på arbetsmarknaden – Hur klass, kön och etnicitet styr ungdomars villkor*. Landsorganisationen (LO)

Eriksson, Robert och Johnsson, Jan O (1993) *Ursprung och Utbildning – social snedrekrytering till högre studier*. SOU: 1993:85. Stockholm: Nordstedts tryckeri

Furusten, Thomas och Lundh, Anna (2007) *Utvärdringen av arbetet med breddad rekrytering till universitet och högskolor – En samlad bild*. Högskoleverkets rapportserie 2007:43 R. Stockholm: Högskoleverkets kontorsservice

Inkinen, Margareta/ Furusten, Thomas/ Olsson, Nils (2007): *Minskad tillströmning till högre utbildning – analys och diskussion om möjliga orsaker*. Högskoleverkets rapportserie 2007:42 R. Stockholm: Högskoleverkets kontorsservice

Tidskrifter

Sohl, Lena *Mångfald är målet* i Studentliv nr 1, 2008
Chefredaktör och ansvarig utgivare: Germán Bender – Pulido och Ylva Rehnberg

Internet

www.indranet.nu/statistik/2007stat09.pdf *Gymnasiestatistik- Slutintagning 2007-Intagningspoäng*. Hämtat 2008-02-26

www.ne.se Hämtat 2008-03-26

Regeringen

www.regeringen.se/sb/d/8544/a/80555, Pressmeddelande 16 april 2007, *Satsning på kompletterande utbildningar*. Hämtat 2008-02-25

www.regeringen.se/sb/d/8542/a/76370, Pressmeddelande 5 februari 2007, *Nya gymnasiedirektiven: Dags att lyfta yrkesutbildningarna*. Hämtat 2008-02-25

www.regeringen.se/content/1/c6/07/89/49/849e3ff0.pdf, Kommittédirektiv 2007:8, *En reformerad gymnasieskola*. Hämtat 2008-02-25

Statistiska centralbyrån

www.scb.se/templates/Standard____218503.asp, *Socioekonomisk indelning* Hämtat 2008-03-12

http://www.scb.se/Grupp/Metod/_Dokument/X11OP0203.pdf, *Meddelanden i sammanordningsfrågor för Sveriges officiella statistik, Personer med utländsk bakgrund-riktlinjer för redovisning i statistiken.*(2002) Hämtat 2008-03-26

Vetenskapsrådet

<http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf>
Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning.
Hämtat 2008-04-04

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

Göteborg 2008-02-27

Hej!

Vi är två socionomstudenter vid Göteborgs Universitet som just nu håller på att skriva vår c-uppsats. Denna kommer att handla om gymnasieelevers villkor och inställningar till eftergymnasiala studier. Vi ska göra en jämförande studie mellan en förortsskola samt en innerstadsskola ur ett kön, klass och etnicitetperspektiv.

Vi skriver till Er då vi skulle vilja få tillstånd att distribuera en enkät på er skola. Eleverna kommer att bli informerade om att enkäten är frivillig och att svaren är anonyma. Inte heller skolans namn kommer att namnges i uppsatsen.

Vi undrar därmed om vi skulle kunna få komma och genomföra enkäten i en samhällsprogramsklass som går sista året.

Enkäten tar ca 15 minuter att besvara.

Vi kommer att ringa till dig måndagen den 10:e mars för att höra hur ni ställer er till vår förfrågan.

Vid frågor var vänlig kontakta:

Mia Lundgren 070-4822121 (mia_lundgren@hotmail.com)

eller

Karolina Johnson 070-2194218 (lina_johnson@spray.se)

På förhand tack!

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

ENKÄT

(Kryssa eller skriv i de/det alternativ som stämmer bäst för dig just nu!)

1. Hur gammal är du? _____ år

2. Är du kille eller tjej?

1. Kille

2. Tjej

3. Var är du född?

1. Sverige

2. annat land, nämligen _____

4. Har du bott i Sverige hela ditt liv?

1. ja

2. nej, jag har bott _____ år i Sverige.

5. Var har du växt upp?

1. storstad

2. småstad

3. landsbygd

6. Hur bor du?

1. hyreslägenhet

2. bostadsrätt

3. villa

4. annat, nämligen _____

7. Varifrån kommer dina föräldrar?

Pappa kommer från Sverige

Ett annat land, nämligen _____

Mamma kommer från Sverige

Ett annat land, nämligen _____

8. Vad gör din pappa?

1. yrkesarbetande
2. hemmaman (tar hand om hem och barn)
3. studerande
4. arbetslös
5. pensionerad
6. pappaledig (från arbetet)
7. långtidssjukskriven
8. annat, nämligen _____
9. inte i livet

9. Om din pappa arbetar/arbetade. Vad har/hade han för jobb? _____

10. Vilken utbildning har/hade din pappa? (Kryssa bara i högsta utbildningen)

1. inte genomgått obligatorisk skola
2. obligatorisk skola (förskola, grundskola)
3. yrkes, fack, eller realskola
4. gymnasium
5. universitet, högskola
6. annan utbildning, nämligen _____
7. vet inte

11. Vad gör din mamma?

1. yrkesarbetande
2. hemmafru (tar hand om hem och barn)
3. studerande
4. arbetslös
5. pensionerad
6. mammaledig (från arbetet)
7. långtidssjukskriven
8. annat, nämligen _____
9. inte i livet

12. Om din mamma arbetar/arbetade. Vad har/hade hon för jobb? _____

13. Vilken utbildning har/hade din mamma? (Kryssa bara i högsta utbildningen)

1. inte genomgått obligatorisk skola
2. obligatorisk skola (förskola, grundskola)
3. yrkes, fack, real eller flickskola
4. gymnasium
5. universitet, högskola
6. annan utbildning, nämligen _____
7. vet inte

14. Hur skulle du vilja beskriva att din familj har det ekonomiskt?

1. sämre än de flesta
2. ungefär som de flesta
3. bättre än de flesta

15. Vem tar störst ansvar för hushållssysslor hemma hos dig?

1. pappa
2. mamma
3. annan, nämligen _____
4. alla tar lika mycket ansvar

16. Vill du studera vidare på universitet/högskola?

1. ja
2. nej
3. vet inte

17. Tror du att du kommer studera vidare på universitet/högskola?

1. ja
2. nej
3. om ja, varför _____

18. Om du svarade ja på fråga 17. Av vilken/vilka anledningar tror du att du kommer studera vidare på universitet/högskola?

- 1 det är ett alternativ till arbete
- 2 det krävs högre utbildning för att få det jobb jag vill ha
- 3 jag tycker det är roligt och intressant att studera
4. för att få ett yrke som jag tjänar bättre lön
5. alla mina vänner ska göra det

19. Tror du att det är viktigt för dina föräldrar att du studerar vidare på universitet/högskola?

1. ja, de förväntar sig att jag ska läsa vidare och uppmuntrar mig
2. nej, de tycker inte jag är duktig nog i skolan
3. de bryr sig inte om jag studerar eller ej
4. nej, de vill att jag ska vara hemma och ta hand om familj och hem
5. vet ej

20. Om du studerar vidare tror du att du i så fall kommer ta studielån?

1. ja
2. nej
3. delvis
4. annan lösning, nämligen _____

21. Vilket är ditt drömyrke i framtiden? _____

22. Om du skulle läsa på universitet/högskola vad är då troligast att du skulle läsa till?

23. Vad planerar du att göra det närmsta året efter studenten?

1. resa
2. studera
3. arbeta
4. annat, nämligen _____

24. Om du har äldre syskon, läser de eller har läst på universitet/högskola?

1. ja
2. nej

25. Var tror du att du kommer bo i framtiden?

1. i Sverige
2. övriga Europa
3. utom Europa

26. Hur viktigt är det för dig att bli rik?

1. mycket viktigt
2. ganska viktigt
3. ganska oviktigt
4. inte viktigt alls
5. ingen uppfattning

27. Om du skulle läsa vidare på universitet/högskola vilken stad skulle du då vilja studera i?

1. Göteborg
2. Stockholm
3. Uppsala
4. Lund
5. Örebro
6. Karlstad
7. Halmstad
8. Annat, nämligen _____

28. Hur väl stämmer följande påstående enligt dig? *Killar som är sjuksköterskor är inga riktiga män.*

1. stämmer helt
2. stämmer delvis
3. ingen uppfattning
4. stämmer dåligt
5. stämmer inte alls

29. Hur väl stämmer följande påstående enligt dig? *Tjejer som jobbar som elektriker är inga riktiga kvinnor.*

1. stämmer helt
2. stämmer delvis
3. ingen uppfattning
4. stämmer dåligt
5. stämmer inte alls

30. Har du några synpunkter på enkäten?

**Några frågor som var svåra att besvara?
Några frågor som var svåra att förstå?**

Tusen tack för din medverkan!

**Mia Lundgren
mia_lundgren@hotmail.com**

**Karolina Johnson
lina_johnson@spray.se**

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

Hej!

Vi heter Karolina och Mia och vi är socionomstudenter vid Göteborgs Universitet. När man går sista terminen ska man skriva en uppsats och vi behöver därmed er hjälp och undrar om ni vill fylla i en enkät. Denna kommer att handla om gymnasieelevers villkor och inställningar till eftergymnasiala studier. Vi ska göra en jämförande studie mellan en förortsskola samt en innerstadsskola ur ett genus, klass och etnicitetperspektiv.

Det är frivilligt att fylla i enkäten och ni kan avbryta den om ni så önskar. Svaren kommer att vara anonyma och er skola kommer inte att namnges i uppsatsen.

Enkätsvaren kommer inte att användas till något annat än den aktuella uppsatsen.

Vi är mycket tacksamma om ni fyller i enkäten och gör vår uppsats möjlig!

Med Vänliga Hälsningar

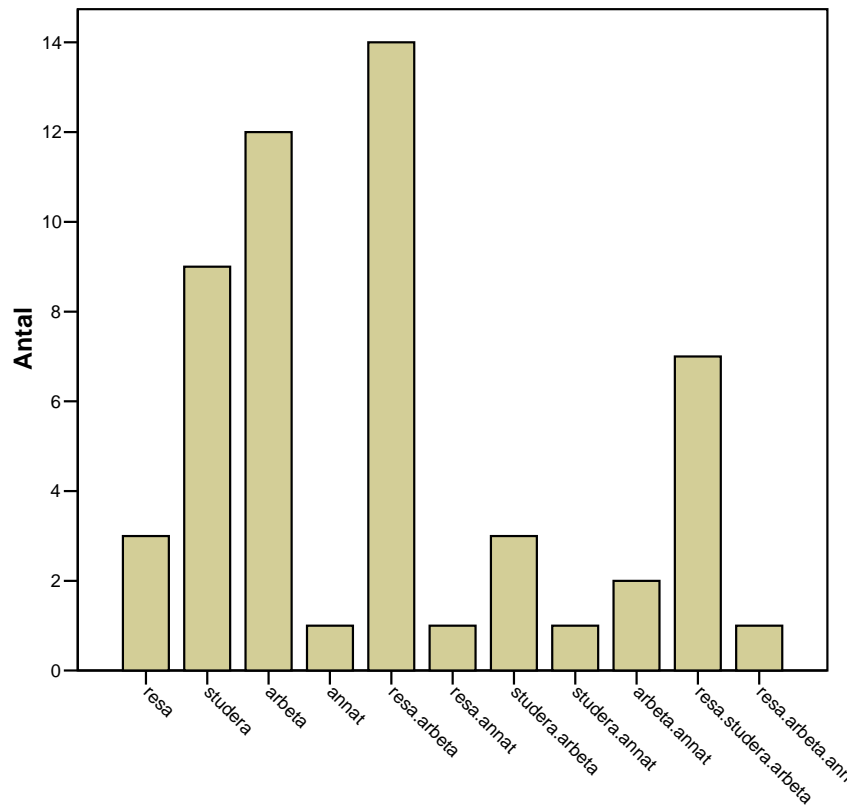
Mia Lundgren
mia_lundgren@hotmail.com

Karolina Johnson
lina_johnson@spray.se

Tabeller och diagram

Diagram 1

Vad planerar du att göra det närmaste året efter studenten?

Bilaga 4

Tabell 1
Studentstad

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Göteborg	27	50,0	50,0	50,0
	Stockholm	1	1,9	1,9	51,9
	Lund	4	7,4	7,4	59,3
	Halmstad	3	5,6	5,6	64,8
	annat	7	13,0	13,0	77,8
	Göteborg och Stockholm	2	3,7	3,7	81,5
	Göteborg och Uppsala	1	1,9	1,9	83,3
	Göteborg och Karlstad	1	1,9	1,9	85,2
	Uppsala och Halmstad	1	1,9	1,9	87,0
	Lund och Örebro	1	1,9	1,9	88,9
	Gbg, Sthlm och Lund	1	1,9	1,9	90,7
	Gbg, Lund och annat	1	1,9	1,9	92,6
	Göteborg, Stockholm, Halmstad annat	1	1,9	1,9	94,4
	Gbg, Sthlm, Uppsala, Halmstad och annat	1	1,9	1,9	96,3
	Alt 1-7	2	3,7	3,7	100,0
	Total	54	100,0	100,0	

Tabell 2
Tror du att du kommer studera vidare

		Frequency	Percent	Valid Percent
Valid	ja	46	85,2	85,2
	nej	7	13,0	13,0
	bortfall	1	1,9	1,9
	Total	54	100,0	100,0

Tabell 3
Tror du att du kommer studera vidare på högskola/universitet?

			Tror du att du kommer studera vidare			Total
			ja	nej	bortfall	
Kön	Kille	Count	11	2	1	14
		% within Köns	78,6%	14,3%	7,1%	100,0%
	Tjej	Count	35	5	0	40
		% within Köns	87,5%	12,5%	,0%	100,0%
Total		Count	46	7	1	54
		% within Köns	85,2%	13,0%	1,9%	100,0%

Bilaga 4

Tabell 4

Tror du det är viktigt för föräldrar att du studerar vidare på högskola/universitet?

		Tror du det är viktigt för dina föräldrar att du studerar vidare?					Total
		Ja, de förväntar sig att jag läser vidare och uppmuntrar mig	De bryr sig inte om jag studerar eller ej	Vet ej	De förväntar sig men bryr sig inte		
Kön	kille	Count	12	1	1	0	14
		% within Köns	85,7%	7,1%	7,1%	,0%	100,0%
	tjej	Count	32	5	2	1	40
		% within Köns	80,0%	12,5%	5,0%	2,5%	100,0%
Total		Count	44	6	3	1	54
		% within Köns	81,5%	11,1%	5,6%	1,9%	100,0%

Tabell 5

”Killar som är sjuksköterskor är inga riktiga män?”

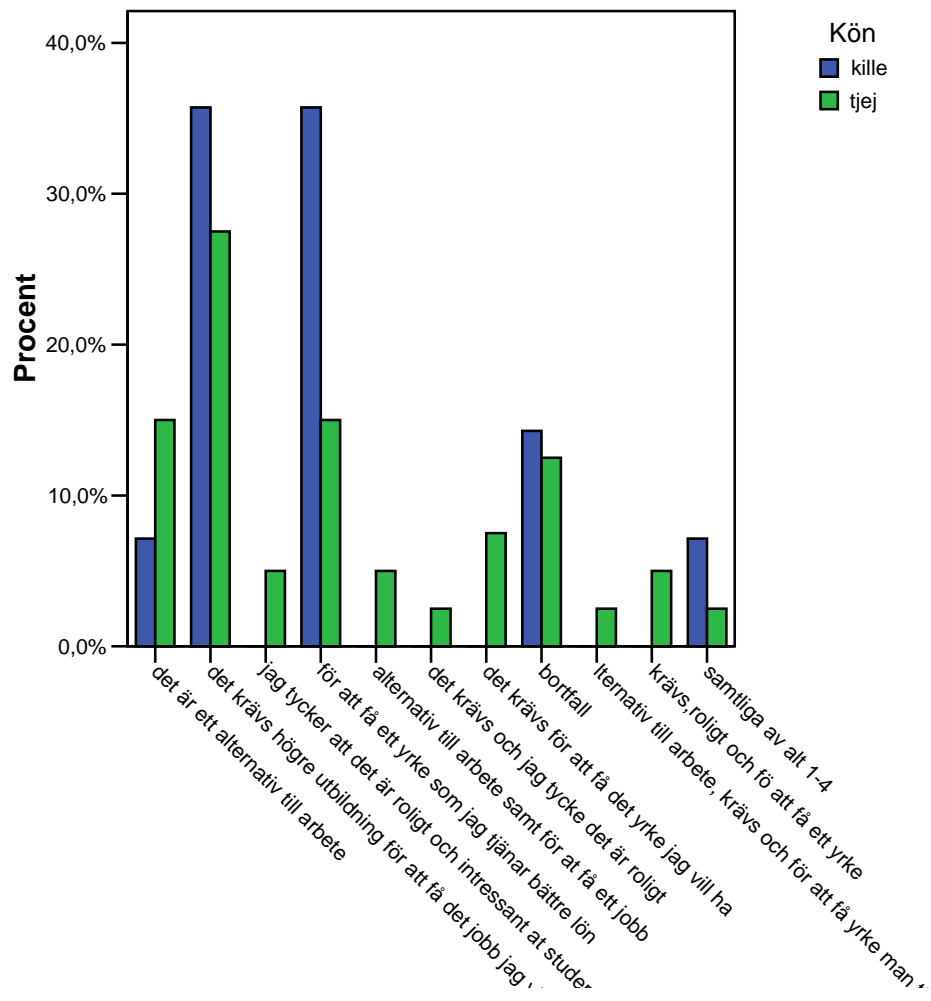
		Killar som är sjuksköterskor är inga riktiga män					Total	
		stämmer helt	stämmer delvis	ingen uppfattning	stämmer dåligt	stämmer inte alls		
Kön	Kille	Count	3	0	1	4	6	14
		% within Köns	21,4%	,0%	7,1%	28,6%	42,9%	100,0%
	Tjej	Count	0	1	5	4	30	40
		% within Köns	,0%	2,5%	12,5%	10,0%	75,0%	100,0%
Total		Count	3	1	6	8	36	54
		% within Köns	5,6%	1,9%	11,1%	14,8%	66,7%	100,0%

Tabell 6

”Tjejer som är elektriker är inga riktiga kvinnor?”

		Tjejer som är elektriker är inga riktiga kvinnor					Total	
		stämmer helt	stämmer delvis	ingen uppfattning	stämmer dåligt	stämmer inte alls		
Kön	Kille	Count	3	2	3	2	4	14
		% within Köns	21,4%	14,3%	21,4%	14,3%	28,6%	100,0%
	Tjej	Count	0	2	3	4	31	40
		% within Köns	,0%	5,0%	7,5%	10,0%	77,5%	100,0%
Total		Count	3	4	6	6	35	54
		% within Köns	5,6%	7,4%	11,1%	11,1%	64,8%	100,0%

Diagram 2
Anledningar till universitet/högskolestudier

Tabell 7 Kön Ursprung Klass Drömyrke Vill studera till

	Ursprung	Klass	Drömyrke	Vill studera till
Tjej	Utländskt ursprung	Arbetare	Frisör	Vet ej
Kille	Utländskt ursprung	Tjänsteman	Fotbollsproffs	Brandman
Tjej	Utländskt ursprung	Arbetare	Poliskriminalvårdare/Kontaktperson	Polishögskolan
Tjej	Svenskt ursprung	Arbetare	Sexolog	Socionom
Tjej	Svenskt ursprung	Bortfall	Något med människor	Vet ej
Tjej	Utländskt ursprung	Arbetare	Vet ej	Geografi
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Reseled./Flygvärd./socionom/Polis	Socionom
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Kustbevakare	Vet ej
Kille	Utländskt ursprung	Tjänsteman	Psykolog	Psykolog
Kille	Utländskt ursprung	Tjänsteman	Pilot	Vet ej
Tjej	Utländskt ursprung	Arbetare	Make-up artist/mäklare	Vet ej
Tjej	Utländskt ursprung	Arbetare	Reseledare/Flygvärdinna/Advokat	Turism/Juridik
Kille	Utländskt ursprung	Övrigt	Bortfall	Vet ej
Kille	Utländskt ursprung	Tjänsteman	Gigolo	Tandtekniker
Tjej	Utländskt ursprung	Arbetare	Tandläkare	tandhygienist
Tjej	Utländskt ursprung	Företagare	Stylist	Vet ej
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Bortfall	Polis
Kille	Utländskt ursprung	Tjänsteman	Fotbollsstjärna	Något Tekniskt
Tjej	Utländskt ursprung	Tjänsteman	Frisör/Designer	Designer/psykolog
Tjej	Utländskt ursprung	Arbetare	Bortfall	Vet ej
Tjej	Utländskt ursprung	Arbetare	Kontaktperson	Socionom
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Behandlingshem	Socionom
Tjej	Utländskt ursprung	Arbetare	Socionom	Lärare/Socionom
Kille	Utländskt ursprung	Arbetare	Så jag får bra med pengar	Ekonom
Tjej	Svenskt ursprung	Arbetare	Arbeta med människor	Sjuksköterska
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Vet ej	Något med msk och kom
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Åklagare/juridikassistent	Jurist
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Ingen aning	Natur/Turism/Kultur
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Journalist/skribent	Journalist
Tjej	Svenskt ursprung	Företagare	Butikschef/avdelningsansvarig	Butikschef
Tjej	Utländskt ursprung	Tjänsteman	Advokat	Advokat/Jurist
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Programledare	Vet ej
Tjej	Utländskt ursprung	Bortfall	Lärare	Lärare
Kille	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Kung	Juridik/Ekonomi
Tjej	Utländskt ursprung	Arbetare	socionom	Socionom
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Läkare	Läkare/Barnmorska
Tjej	Utländskt ursprung	Tjänsteman	Designer	Designer/Butikskom.

Bilaga 4

Tjej	Utländskt ursprung	Tjänsteman	Psykolog	Socionom/Ekonomi
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Ekonom	Handelshögskolan
Tjej	Utländskt ursprung	Arbetare	Psykolog	Psykolog
Tjej	Svenskt ursprung	Arbetare	Krönikör	Journalist
Tjej	Svenskt ursprung	Arbetare	Jurist/psykolog/Lärare	Socionom/Lärare
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Civilekonom/sjuksköterska	Civilekonom/sjuksköterska
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Vet ej	Butikschef/Butikskom.
Tjej	Utländskt ursprung	Arbetare	Frisör	Något inom ekonomi
Kille	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Ekonomichef/VD	Civilekonom
Kille	Svenskt ursprung	Tjänsteman	psykolog	Psykolog
Kille	Svenskt ursprung	Arbetare	reseledare	Jurist/mäklare/Ekonom
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Vet ej	Vet ej
Kille	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Pilot	Flygförare
Kille	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Civilekonom	Civilekonom
Kille	Svenskt ursprung	Bortfall	entreprenör	Civilekonom
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Något med människor	Jurist
Tjej	Svenskt ursprung	Tjänsteman	Designer	Någon typ av designutb

Tabell 8

Vill du studera vidare på högskola/universitet?

			Vill du studera vidare på hög/univ.			Total
			Ja	nej	vet ej	
Klass	Arbetare	Count	17	0	1	18
		% within Klass	94,4%	,0%	5,6%	100,0%
	Tjänstman	Count	25	1	4	30
		% within Klass	83,3%	3,3%	13,3%	100,0%
	Företagare	Count	0	2	0	2
		% within Klass	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	Övrigt	Count	0	0	1	1
		% within Klass	,0%	,0%	100,0%	100,0%
	Bortfall	Count	2	0	1	3
		% within Klass	66,7%	,0%	33,3%	100,0%
Total		Count	44	3	7	54
		% within Klass	81,5%	5,6%	13,0%	100,0%

Bilaga 4

Tabell 9

Tror du att du kommer studera vidare på högskola/universitet?

			Tror du att du kommer studera vidare			Total
			ja	Nej	bortfall	
Klass	Arbetare	Count	18	0	0	18
		% within Klass	100,0%	,0%	,0%	100,0%
	Tjänstman	Count	25	4	1	30
		% within Klass	83,3%	13,3%	3,3%	100,0%
	Företagare	Count	0	2	0	2
		% within Klass	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	Övrigt	Count	1	0	0	1
		% within Klass	100,0%	,0%	,0%	100,0%
	Bortfall	Count	2	1	0	3
		% within Klass	66,7%	33,3%	,0%	100,0%
Total		Count	46	7	1	54
		% within Klass	85,2%	13,0%	1,9%	100,0%

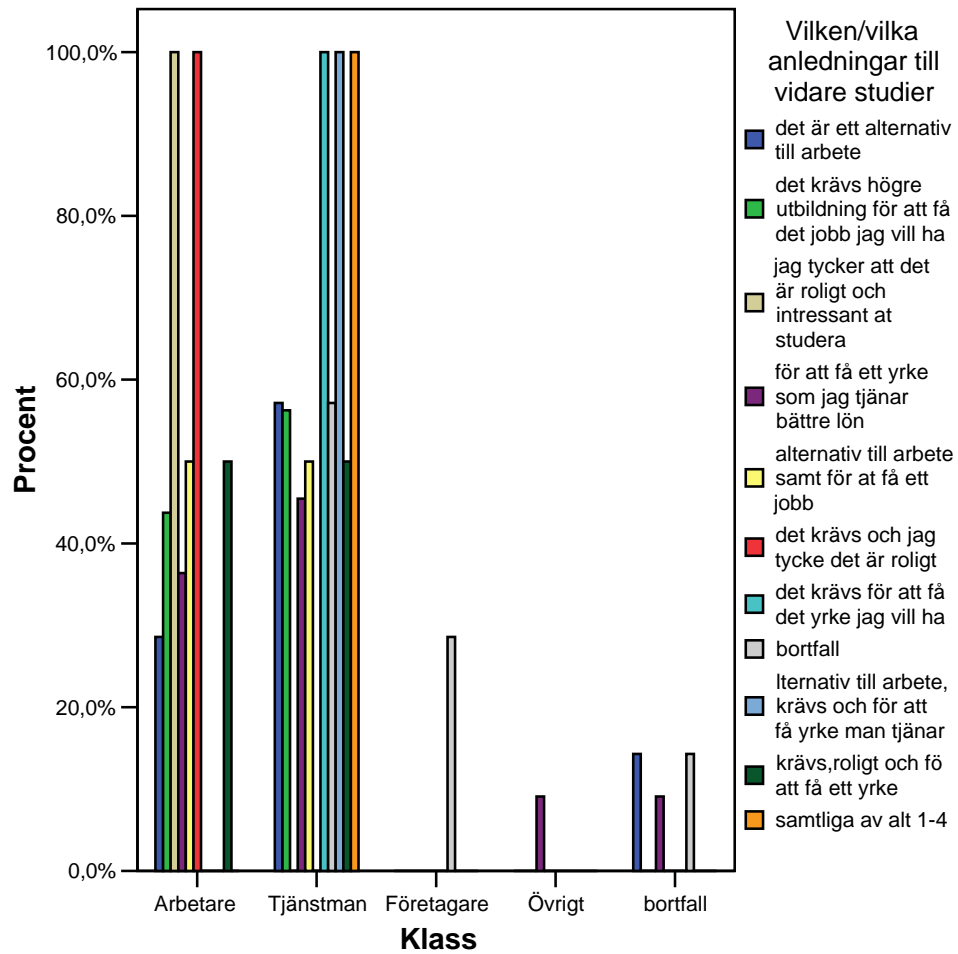
Tabell 10

Hur viktigt är det för dig att bli rik?

			Hur viktigt är det för dig att bli rik					Total
			mycket viktigt	ganska viktigt	ganska oviktigt	inte viktigt alls	ingen uppfattning	
Klass	Arbetare	Count	1	10	4	1	2	100,0%
		% within Klass	5,6%	55,6%	22,2%	5,6%	11,1%	
	Tjänstman	Count	5	14	8	2	1	100,0%
		% within Klass	16,7%	46,7%	26,7%	6,7%	3,3%	
	Företagare	Count	0	1	1	0	0	100,0%
		% within Klass	,0%	50,0%	50,0%	,0%	,0%	
	Övrigt	Count	1	0	0	0	0	100,0%
		% within Klass	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	
	Bortfall	Count	0	3	0	0	0	100,0%
		% within Klass	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	
Total		Count	7	28	13	3	3	100,0%
		% within Klass	13,0%	51,9%	24,1%	5,6%	5,6%	

Diagram 3

Av vilken/vilka anledningar tror du att du kommer att studera vidare på högskola/universitet?

Tabell 11

Vill du studera vidare på universitet/högskola?

			Vill du studera vidare på hög/univ.			Total
			ja	nej	vet ej	
Ursprung	Utländskt ursprung	Count	20	1	4	25
		% within Ursprung	80,0%	4,0%	16,0%	100,0%
	Svenskt ursprung	Count	24	2	3	29
		% within Ursprung	82,8%	6,9%	10,3%	100,0%
Total	Count		44	3	7	54
	% within Ursprung		81,5%	5,6%	13,0%	100,0%

Tabell 12

Tror du att du kommer studera vidare på högskola/universitet?

			Tror du att du kommer studera vidare?			Total
			Ja	Nej	Bortfall	
Ursprung	Utländskt ursprung	Count	21	3	1	25
		% within Ursprung	84,0%	12,0%	4,0%	100,0%
	Svenskt ursprung	Count	25	4	0	29
		% within Ursprung	86,2%	13,8%	,0%	100,0%
Total		Count	46	7	1	54
		% within Ursprung	85,2%	13,0%	1,9%	100,0%

Tabell 13

Tror du det är viktigt för föräldrar att du studerar vidare på högskola/universitet?

			Tror du det är viktigt för föräldrar att du studerar vidare?				Total
			ja, de förväntar sig att jag läser vidare och uppmuntrar mig	de bryr sig inte om jag studerar eller ej	vet ej	de förväntar sig men bryr sig inte	
Ursprung	Utländskt ursprung	Count	23	1	1	0	25
		% within Ursprung	92,0%	4,0%	4,0%	,0%	100,0%
	Svenskt ursprung	Count	21	5	2	1	29
		% within Ursprung	72,4%	17,2%	6,9%	3,4%	100,0%
Total		Count	44	6	3	1	54
		% within Ursprung	81,5%	11,1%	5,6%	1,9%	100,0%

Tabell 14

”Tjejer som är elektriker är inga riktiga kvinnor”

			Tjejer som är elektriker är inga riktiga kvinnor					Total
			stämmer helt	stämmer delvis	ingen uppfattning	stämmer dåligt	stämmer inte alls	
Ursprung	Utländskt ursprung	Count	2	1	4	3	15	25
		% within Ursprung	8,0%	4,0%	16,0%	12,0%	60,0%	100,0%
	Svenskt ursprung	Count	1	3	2	3	20	29
		% within Ursprung	3,4%	10,3%	6,9%	10,3%	69,0%	100,0%
Total		Count	3	4	6	6	35	54
		% within Ursprung	5,6%	7,4%	11,1%	11,1%	64,8%	100,0%

Tabell 15
Studielån

			Om du studerar vidare kommer du i så fall ta studielån?				Total
			ja	nej	delvis	mamma och pappa betalar	
Ursprung	Utländskt ursprung	Count	7	3	13	2	25
		% within Ursprung	28,0%	12,0%	52,0%	8,0%	100,0%
	Svenskt ursprung	Count	10	6	12	0	28
		% within Ursprung	35,7%	21,4%	42,9%	,0%	100,0%
Total		Count	17	9	25	2	53
		% within Ursprung	32,1%	17,0%	47,2%	3,8%	100,0%

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Ursprung * om du studerar vidare kommer du i så fall ta studielån	53	98,1%	1	1,9%	54	100,0%

Diagram 4

Av vilken/vilka anledningar tror du att du kommer att studera vidare på universitet/högskola?

